

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація і методика обліку запасів та аналіз ефективності їх використання (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»

ШИФР КРМ.ОтаА.1.661-03.1.1.6

Здобувача: _____ **Осадчого М.Л.**

Керівники: _____ **доц. Антонюк О.П.**

_____ **доц. Баранюк Х.О.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "5" грудня 2024 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри обліку та аудиту _____ **Валерій НЕМЧЕНКО**

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

«_____» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Осадчого Максима Леонідовича

-
1. Тема роботи: **«Організація і методика обліку запасів та аналіз ефективності їх використання (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»**

Затверджена наказом ОНТУ від 30 жовтня 2024 р. наказ № 661-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи **5 грудня 2024 р.**
3. Вихідні дані до роботи: **Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.**

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: **Теоретичні основи обліку об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства та аналіз об'єкту дослідження за два роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.**

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових

креслень) *таблиць – 37, рисунків – 17.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 серпня 2024 р.**

Керівники роботи _____ Антонюк О.П.

_____ Баранюк Х.О.

Завдання прийняв до виконання _____ Осадчий М.Л.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	14.08.24 - 15.09.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.09.24 - 24.10.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	25.10.24- 26.11.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	27.11.24 - 5.12.24	

Здобувач вищої освіти _____ Осадчий М.Л.

Керівники роботи _____ Антонюк О.П.

_____ Баранюк Х.О.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач вищої освіти Осадчий М.Л. _____

А Н О Т А Ц І Я

кваліфікаційної роботи магістра на тему:
«Організація і методика обліку запасів та аналіз ефективності їх
використання (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»

Актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи обумовлена необхідністю ефективного управління запасами для забезпечення стабільного виробничого процесу, оптимізації витрат і підвищення прибутковості підприємства, що є важливим в умовах сучасного економічного середовища України.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі розглядається теоретичні основи організації обліку запасів та їх значення в системі управління підприємством.

У другому розділі роботи був проведений фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК». Була розглянута техніко-економічно характеристика підприємства, проведений аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, загальний аналіз фінансового стану підприємства та аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

Третій розділ присвячений аналізу ефективності використання запасів підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» за даними 2021-2022 років. У цьому розділі проведено оцінку основних показників ефективності, таких як коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів, тривалість одного обороту запасів, коефіцієнт обігу виробничих запасів і період одного обороту виробничих запасів.

Кваліфікаційна робота магістра містить:

текстової частини - 124 с.;

таблиць – 37;

рисунків – 17;

додатків – 4.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1.МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ	
ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1. Сутність і класифікація запасів підприємства відповідно до нормативних документів і законодавчих актів.....	11
1.2. Документальне оформлення та фінансовий облік руху запасів.....	19
1.2.1. Облік надходження запасів.....	19
1.2.2. Облік використання та вибуття запасів.....	24
1.2.3. Облік інвентаризації запасів.....	30
1.3. Управлінський облік запасів на підприємстві.....	37
2.ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ	
ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	45
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	45
2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.....	49
2.3. Загальний аналіз фінансового стану підприємства.....	56
2.4.Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.....	72
3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ	
ЗАПАСІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	84
3.1. Характеристика організації обліку на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	84
3.2. Аналіз динаміки, складу і структури запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки.....	97
3.3. Аналіз ефективності використання запасів підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	111
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	119
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	130
ДОДАТКИ.....	135

ВСТУП

Ефективне управління запасами та їх облік є важливими складовими загальної стратегії підприємства. Запаси, будучи одними з основних ресурсів, безпосередньо впливають на фінансові результати, зокрема, на зниження витрат, підвищення ефективності виробництва та забезпечення безперебійності операційної діяльності. У сучасних умовах конкуренції та динамічних змін на ринку правильне управління запасами є критичним фактором для забезпечення сталого розвитку підприємств.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи, яка стосується організації та методики обліку запасів, а також аналізу ефективності їх використання в ТОВ «ДРУЖБА СВК», зумовлена не лише необхідністю раціонального управління ресурсами, але й адаптацією до сучасних економічних викликів. В умовах постійної нестабільності, пов'язаної з економічними кризами, змінами в законодавстві, коливаннями цін на сировину та змінами споживчого попиту, ефективна система обліку запасів стає критичним інструментом для забезпечення стійкості бізнесу. ТОВ «ДРУЖБА СВК» є прикладом типового українського підприємства, яке стикається з низкою проблем, властивих сучасним умовам господарювання. Це, зокрема, недосконалість систем управління запасами, висока вартість утримання надлишкових або залежаних матеріалів, а також необхідність оптимізації витрат для забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Зі зростанням інтеграційних процесів в економіці України та її залученням до глобальних ринків, важливість ефективного управління запасами ще більше зростає. Актуальність теми також підкріплюється необхідністю впровадження інноваційних технологій у сфері обліку та аналізу, таких як автоматизація бізнес-процесів, використання сучасного програмного забезпечення для управління запасами, а також інтеграція цифрових інструментів, які сприяють оперативності та точності в прийнятті управлінських рішень. Крім того, врахування специфіки діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» дозволяє розкрити

реальні можливості для покращення організації обліку запасів та підвищення ефективності їх використання. Це особливо важливо в контексті стратегічного планування, оскільки оптимізація запасів безпосередньо впливає на фінансові результати підприємства, сприяє зниженню витрат, підвищенню оборотності активів та забезпеченню стабільного функціонування підприємства навіть в умовах невизначеності. Таким чином, дослідження цієї теми не лише має практичну значущість для ТОВ «ДРУЖБА СВК», але й є актуальним для інших підприємств України, що прагнуть підвищити ефективність своєї діяльності через оптимізацію управління запасами, адаптацію до змін у зовнішньому середовищі та забезпечення стійкого економічного розвитку.

Сучасний стан розв'язання проблеми обліку та аналізу ефективності використання запасів у світі характеризується широким застосуванням новітніх інформаційних технологій, автоматизації процесів, а також розвитком логістичних стратегій, які дозволяють підприємствам значно скоротити витрати на зберігання та транспортування запасів. В Україні ж, попри численні зусилля, проблема ефективного управління запасами залишається актуальною, і часто підприємства стикаються з проблемами надлишкових запасів або, навпаки, їх дефіциту, що призводить до зупинок виробництва або втрати конкурентоспроможності.

Дослідженням сутності та класифікації запасів займалися І.А. Бланк, П.С. Безруких, В.М. Бойко, А.А. Оглобін, В.В. Ковальов, І.Б. Швець, В.В. Сопко та інші дослідники вітчизняного та зарубіжного наукового простору. Утім, попри вагомі напрацювання щодо роз'яснення сутності запасів, їх класифікації, оцінювання, єдиної позиції щодо трактування та класифікації цієї категорії серед вчених немає.

Метою даного дослідження є аналіз організації та методики обліку запасів, а також вивчення ефективності їх використання на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК». Зокрема, це передбачає оцінку існуючих практик обліку запасів та їх ефективності, виявлення проблемних аспектів у процесі їх

використання та розробку рекомендацій щодо вдосконалення цих процесів для підвищення загальної ефективності підприємства.

Завданнями дослідження є:

- аналіз організації обліку запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК»;
- оцінка ефективності використання запасів за допомогою розрахунку ключових показників;
- виявлення недоліків у системі обліку запасів та розробка рекомендацій для їх усунення;
- проведення порівняльного аналізу з міжнародними практиками управління запасами та впровадження кращих методик у вітчизняну практику.

Об'єктом дослідження є процес обліку та управління запасами на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Предметом дослідження виступають методи обліку запасів, аналіз їх ефективності та можливості вдосконалення цієї діяльності.

Методами дослідження є аналіз, синтез, порівняння, а також використання економічних і статистичних методів для оцінки ефективності використання запасів. Крім того будуть застосовуватися методи порівняльного аналізу оцінювання управлінських практик. В роботі використана методика з дисципліни «Фінансовий аналіз» для розрахунків таблиць другого розділу [38].

Наукова новизна одержаних результатів в даній класифікаційній роботі полягає в формуванні пропозицій щодо удосконалення ведення обліку та аналізу запасів в ТОВ «ДРУЖБА СВК», вдосконалення фінансового та управлінського обліку на підприємстві та застосування на ньому результатів дослідження. Тема кваліфікаційної роботи є важливою і своєчасною для розвитку теорії і практики управління запасами в Україні, а результати дослідження можуть бути використані для оптимізації управлінських процесів на підприємствах різних галузей.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні результати дослідження, які відображені у кваліфікаційній роботі пройшли апробацію на наукових конференціях та колоквиумі:

«Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки», який проводився 28 листопада 2024 року в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри Обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету (витяг з протоколу кафедри обліку та аудиту від 28 листопада 2024 року № 6);

VI Всеукраїнська студентська науково-практична конференція, 17-18 квітня 2024 року (секція № 6 «Бухгалтерський облік, економічний аналіз та аудит в системі управління підприємством»), в ОНТУ, м. Одеса;

наукова конференція здобувачів вищої освіти, 26-29 березня 2024 року (секція кафедри обліку та аудиту), в ОНТУ, м. Одеса.

За результатами дослідження опубліковано та подано до друку:

Осадчий М.Л. Інноваційні методи обліку запасів та їх вплив на результативність підприємств харчової промисловості. Наукові горизонти XXI століття: Мультидисциплінарні дослідження: матеріали Міжнародної наукової конференції, 16-17 травня 2024 р. Ужгород: УкрІНТЕІ, 2024. С. 376-381.

Осадчий М.Л. Реінжиніринг бізнес-процесів транспортних підприємств як елемент забезпечення ефективності функціонування підприємств харчової промисловості. Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді: матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 17-18 квітня 2024р. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2024. С. 297-301.

Осадчий М.Л. Інноваційні технології в агробізнесі: як цифровізація змінює процеси управління запасами підприємства. Поліські наукові читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 27-29 листопада 2024р. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2024. С. 279-283.

Осадчий М.Л. Управлінський облік запасів як інструмент підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств регіону. Глухівські наукові читання – 2024. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук: матеріали XIV Міжнародної інтернет-конференції, 10-12 грудня 2024р.

Купріна Н.М., Осадчий М.Л., Баранюк Х.О. Інноваційні інструменти забезпечення розвитку агропромислового виробництва та його модернізації в системі національної економіки, 2024. №4. (подано до друку).

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

Основний зміст роботи становить 124 стор., містить 37 таблиць, 17 рисунків, 4 додатка на 4 стор., список використаних джерел складається з 39 найменувань на 5 стор.

1. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність і класифікація запасів підприємства відповідно до нормативних документів і законодавчих актів

Запаси становлять одну з ключових і найбільш значущих частин активів підприємства. У структурі витрат підприємств різних галузей вони займають домінуюче місце у складі майна. Запаси важливі при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при ознайомленні з інформацією про його фінансовий стан. Оскільки запаси можна перетворити на грошові кошти протягом року або одного операційного циклу, вони відносяться до складу оборотних активів підприємства [13].

Економічну сутність запасів, досліджену в роботах вітчизняних науковців, узагальнено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Визначення економічної сутності «Запаси»*

№	Визначення	Живко З.Б.	Давидов Г.М.	Сонько В.	Василенко В.О.	Ткаченко І.Т.	Стародубцева	Піча Ю.В.	Козловська Е.А.	Савруков Н.Т.
1	Запаси - це ресурси підприємства, які зберігаються для продажу за умов звичайної господарської діяльності або перебувають у процесі виробництва для такого продажу, або утримуються для споживання у виробничому процесі чи при наданні послуг.	+								
2	Запаси - це активи, які підтримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності.		+							
3	Запаси - це накопичені ресурси, які перебувають у виробничому процесі з призначення наступного продажу виробничого продукту.			+						
4	Запаси як «резерви матеріальних ресурсів підприємства».				+	+				

- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Важливою передумовою раціональної організації обліку запасів є економічно обґрунтована їх класифікація. Розуміння економічної сутності запасів дозволяє правильно їх класифікувати та вдосконалити їх подальший облік на підприємстві.

В табл. 1.2 представлена класифікація запасів відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» [4].

Таблиця 1.2 - Класифікація запасів згідно з П(С)БО 9 «Запаси»*

№	Групи запасів
1	Сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб.
2	Незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу.
3	Готова продукція, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.
4	Товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу.
5	Малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року.
6	Поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Національним положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.

*Сформовано автором на підставі джерела[4]

Дані табл.1.2 свідчать, що класифікація запасів згідно з П(С)БО 9 «Запаси»[4] демонструє структурування розмежування різних груп запасів, що є важливим аспектом для ефективного обліку та управління ресурсами підприємства. Класифікація охоплює всі етапи виробництва та обігу матеріальних цінностей, починаючи від сировини та основних матеріалів, які використані у виробничому процесі, до готової продукції, що реалізується

кінцевим споживачам. Включення до класифікації незавершеного виробництва, товарів для продажу, малоцінних предметів та поточних біологічних активів підкреслює різноманітність запасів, що потребує особливого підходу в обліку. Це дозволяє підприємству не тільки зберегти ефективність управлінських процесів, але й забезпечує прозорість у фінансовій звітності.

Підходи щодо класифікації запасів в економічній літературі представлено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 - Класифікація запасів в економічній літературі*

№	Назва ознаки класифікації	Види запасів	Крикавський Є.В.	Лукинський В.В.	Козловська Е.А.	Піча Ю.В.	Нашкерська Г.В.	Ткаченко Н.М.	Посилкіна О.В.	Доровський О.В.
1	За функціональним поділом	1. Поточні 2. Гарантійні 3. Сезонні 4. Спекулятивні	+							
2	За фазовим поділом	1. Запаси у постачанні 1.1. Матеріали - сировина - покупні частини 2. Запаси у виробництві 2.1. Незавершена продукція - напівфабрикати - запаси на робочих місцях	+							
3	За планом рахунків бухгалтерського обліку	1. Виробничі запаси 2. Поточні біологічні активи 3. МШП 4. Напівфабрикати 5. Готова продукція 6. Продукція сільськогосподарського виробництва 7. Товари		+	+	+	+	+		
4	За ступенем ліквідності	1. Ліквідні 2. Неліквідні						+		
5	За місцем перебування	1. У постачальників 2. У посередників 3. У виробничому процесі 4. У роздрібній торгівлі 5. В дорозі						+	+	+

*Сформовано автором на підставі джерел [18; 24; 10; 12]

Аналіз табл.1.3 свідчить про наявність багатоаспектного підходу до класифікації запасів, що відображає різні наукові погляди на цю тему. Класифікація за функціональним, фазовим, бухгалтерським, ліквідним і територіальним критеріями дозволила більш детально зрозуміти природу запасів та їх роль у діяльності підприємств.

Наприклад, класифікація за функціональним підрозділом виділяє поточні, гарантійні, сезонні та спекулятивні запаси, що підкреслює різні цілі їх використання. Фазовий поділ забезпечує глибше розуміння запасів на різних етапах, таких як постачання і виробництво, що є визначальним для управлінських рішень. Класифікація за планом рахунків бухгалтерського обліку ілюструє структурованість облікових процесів, тоді як поділ за ступенем ліквідності та місцем перебування дає виявлення про доступність і розміщення запасів.

Також, серед основних класифікаційних ознак, що можна виділити при поділі запасів є [33] :

- цільове призначення;
- місце перебування (знаходження);
- час зберігання на підприємстві;
- період використання;
- мета формування;
- форма власності;
- структура.

Наприклад, Федак Л.М. [33] була наведена узагальнена класифікація запасів, що представлена на рис. А1 додатку А.

Аналіз літературних джерел показав [33], що науковцями не виділено чіткої єдності у виділенні відповідних видів запасів, немає системності у розкритті їх сутності та використанні, в деяких випадках відбувається перетинання (змішування) класифікаційних ознак та одиниць, розглядається класифікація певних видів запасів, відсутня охопленість тощо.

Різноманітність підходів до класифікації запасів свідчить про їх складність та значущість в економіці, а також про необхідність адаптації методів обліку до конкретних умов підприємства. Раціональна класифікація не лише полегшує роботу працівників бухгалтерії, а й є необхідною для ефективного контролю за станом залишків запасів на складах підприємства в межах потреб, а також за правильним їх використанням у виробництві. Це сприяє більш ефективному управлінню запасами, що, у своєму випадку, позитивно впливає на фінансові результати та стабільність діяльності організації.

Облік запасів на підприємствах в Україні регулюється наступними основними нормативними документами:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси"[4] - визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Норми Національного положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності)[4].

Згідно зі ст. 6 П(С)БО 9 [4], для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

– сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;

– незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, в установах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу;

- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;
- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;
- поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за П(С)БО 9, а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.

Норми П(С)БО 9 «Запаси» не розповсюджуються на[4]:

- незавершені роботи за будівельними контрактами, включаючи контракти з надання послуг, що безпосередньо пов'язані з ними;
- фінансові інструменти;
- поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за справедливою вартістю відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи", корисні копалини, якщо вони оцінюються за чистою вартістю реалізації відповідно до інших Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

2. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні". Цей Закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі - підприємства), які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з законодавством. Цей закон закріплює загальні принципи та правила ведення бухгалтерського обліку в Україні, включаючи запаси. Він вимагає вимоги до відображення запасів у фінансовій звітності, а також упорядкування оцінки їх вартості[7].

3. Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у при нарахуванні та сплаті податків і зборів, зокрема визначає їх вичерпний перелікта порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства[6].

Податковий кодекс України встановлює особливості визначення вартості запасів для цілей податкового обліку. Він також містить вимоги щодо визначення об'єктів оподаткування, які враховують вартість запасів і впливають на податкові зобов'язання підприємства[6]. Це положення важливо для формування правильної податкової політики підприємства, після коригування обліку запасів можна суттєво впливати на розмір податкових зобов'язань. Таким чином, дотримання вимог Податкового кодексу є ключовим аспектом у забезпеченні фінансової стійкості та законності діяльності підприємства.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Н(С)БО 1) [3], передбачає статтю «Запаси» (рядок 1100, ф. № 1), де показується вартість запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів, сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання під час нормального операційного циклу. Саме ці види запасів зазначаються в П(С)БО 9 [4].

5. Планом рахунків бухгалтерського обліку [5] передбачено 2 клас рахунків «Запаси».

Аналіз НП(С)БО 1 та П(С)БО 9 та плану рахунків бухгалтерського обліку дозволив зробити цікавий висновок, який показує певну суперечливість визначення термінів «запаси» та «виробничі запаси» між положеннями стандартів бухгалтерського обліку та планом рахунків, адже відповідно до стандартів терміни «запаси» і «виробничі запаси» є тотожними, а згідно з планом рахунків термін «запаси» ширший за термін «виробничі запаси» [1].

Згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) та національними положеннями стандартами бухгалтерського обліку (П(С)БО), запаси повинні відображатися за справедливою вартістю або за вартістю придбання, за рахунок витрат на транспортування та інших витрат, пов'язаних з їх підготовкою до продажу. У балансі підприємства запаси відображаються в активі на дату складання звітності. Витрати на запаси, які були продані протягом звітного періоду, відображаються у звіті про фінансові результати як собівартість реалізованої продукції. Це дозволяє визначити прибуток або збиток підприємства за звітний період.

Крім того, підприємство повинно надавати розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності, включаючи методи оцінки, облікову політику, а також інформацію про зміни в запасах за звітний період. Це забезпечує прозорість фінансової звітності та дозволяє користувачам отримати чітке виявлення стану запасів та їх вплив на фінансові результати підприємства.

Таким чином, запаси підприємства – це активи, які здійснюють важливу роль у забезпеченні безперервності виробничих та комерційних процесів. Нормативно-правова база України забезпечує чіткі вимоги до обліку, оцінки та відображення запасів у фінансовій звітності, сприяючи їх ефективному управлінню. Класифікація та методи оцінки запасів дозволяють підприємствам адаптувати облікову політику до своїх потреб, забезпечуючи ефективність обліку та прозорість звітності. Це, у свою чергу, призводить до посилення фінансового контролю, підвищення ефективності виробництва та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

1.2. Документальне оформлення та фінансовий облік руху запасів

1.2.1. Облік надходження запасів

Облік надходження запасів є важливою частиною системи управління ресурсами на підприємстві. Правильне відображення в обліку всіх операцій з

придбання матеріальних запасів забезпечує прозорість фінансової звітності та контроль за раціональним використанням ресурсів.

Надходження запасів включає процеси придбання, отримання на баланс підприємства і відображення у відповідних облікових регістрах.

Основними завданнями обліку надходження запасів є визначення їхньої вартості, документальне підтвердження факту їх отримання та забезпечення точності облікових даних.

Запаси є одним із основних активів багатьох підприємств, тому їх своєчасний облік має велике значення для забезпечення ефективної діяльності підприємства. Облік надходження запасів полягає у фіксації всіх операцій, пов'язаних з придбанням та отриманням матеріалів, товарів та інших ресурсів, які необхідні для виробничого процесу або реалізації продукції.

Надходження запасів може відбуватися з різних джерел, основні з яких представлені в табл.1.4.

Таблиця 1.4–Основні джерела надходження запасів*

Джерело надходження	Короткий опис
Закупівля у постачальників	Основним джерелом надходження є придбання у зовнішніх постачальників на умовах договору поставки.
Внесення у вигляді внесків до статутного капіталу	Запаси можуть надаватися учасниками або акціонерами як внески до статутного капіталу підприємства.
Безоплатне отримання	Деякі запаси можуть бути передані підприємству безкоштовно, наприклад, від спонсорів або державних органів
Повернення від покупців	У разі повернення товарів покупцями вони зараховуються назад на баланс підприємства.
Завершення виробничого циклу	Готова продукція, що виходить на склад після виробництва, також розглядається як надходження запасів

*Сформовано автором на підставі джерела[17]

З табл.1.4 видно, щоджерела надходження запасів на підприємстві можуть бути різноманітними і є необхідними для забезпечення його діяльності.

Основну частину запасів підприємства отримують шляхом закупівель у постачальників, що дозволяє підтримувати постійне постачання необхідних матеріалів та товарів.

Внесення у вигляді внесків до статутного капіталу та безоплатне отримання можуть значно підвищити рівень активів підприємства, зменшуючи при цьому потребу у фінансових витратах.

Повернення товарів від покупців та надходження готової продукції зі складу після завершених виробничих циклів також є важливими джерелами надходження, що дозволяють раціонально використовувати ресурси, відновлюючи запаси та оптимізуючи витрати на їх придбання.

Всі ці операції потребують точного і своєчасного відображення в обліку, оскільки неправильний облік може призвести до спотворення фінансових показників та втрат контролю за запасами.

Для підтвердження надходження запасів і правильного їх відображення в обліку підприємство використовує певні первинні документи. Серед них основними є:

1. Прибуткова накладна - це основний документ, який засвідчує факт отримання запасів на підприємство. Прибуткова накладна оформляється під час отримання запасів від постачальника, і на її основі проводяться записи у бухгалтерському обліку.

2. Товарно-транспортна накладна (ТТН). Цей документ підтверджує факт перевезення товарів та є основою для обліку транспортних витрат, які додаються до вартості запасів.

3. Акт приймання-передачі товарів. Використовується у випадках, коли запаси надходять від постачальника, і необхідно здійснити огляд запасів на предмет їхньої відповідності умовам договору. У разі виявлення невідповідності складається акт про виявлені дефекти або пошкодження.

4. Податкова накладна. Оформлюється при надходженні товарів, якщо підприємство є платником ПДВ. Податкова накладна є підставою для податкового кредиту з ПДВ та підтверджує факт здійснення операції.

5. Складські ордери та прибуткові ордери. Ці документи використовуються для внутрішнього обліку надходження запасів на склади

підприємства, що дозволяє контролювати їх переміщення всередині підприємства.

6. Акт про безоплатне надходження запасів. Якщо запаси були отримані безоплатно, складається відповідний акт, який підтверджує отримання запасів на безоплатній основі.

З працівником підприємства, який відповідає за отримання, зберігання і видачу запасів повинен бути укладений договір про матеріальну відповідальність. Це відноситься до його прав і обов'язків як відповідної посадової особи.

Запаси приймаються матеріальною відповідальною особою як за кількістю, так і за якістю. Тому порядок відображення запасів в бухгалтерському обліку пов'язаний з моментом настання матеріальної відповідальності. Якщо приймання за кількістю співпадає з прийманням за якістю, то настає матеріальна відповідальність в повному обсязі.

В бухгалтерському обліку надходження запасів відображається на рахунках класу 2 «Запаси». Згідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [1] «Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству готової продукції, товарів, предметів праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві і для господарських потреб, а також засобів праці, які підприємство включає до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів».

Облік запасів ведеться за фактичною собівартістю або обліковою вартістю залежно від обраної облікової політики підприємства.

Кожна операція з надходження запасів супроводжується проведенням бухгалтерських записів, що дозволяє підприємству вести облік і контролювати рух запасів.

Приклад оцінки первісної вартості запасів у бухгалтерському обліку представлено на рис. Б1 Додатку Б.

Типова кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку, яка використовуються для відображення надходження запасів, представлена в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5. - Відображення надходження виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку*

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Придбання виробничих запасів у постачальника з наступною оплатою			
1	Отримані запаси від постачальника (без ПДВ)	20	63
2	Відображається податковий кредит (ПДВ)	641	63
3	Відображаються транспортно-заготівельні витрати	20	66, 65, 68
4	Оплачено рахунок постачальника (з ПДВ):	63	31
Придбання виробничих запасів у постачальника з попередньою оплатою			
1	Перерахована попередня оплата постачальнику (з ПДВ)	371	311
2	Відображається податковий кредит	641	644
3	Отримані запаси (без ПДВ)	20	63
4	Списується податковий кредит	644	63
5	Проводиться взаємозалік заборгованості (з ПДВ)	63	371
Придбання виробничих запасів підзвітною особою			
1	Видані грошові кошти з каси під звіт:	372	30
2	Надійшли запаси, придбані підзвітною особою	20	372
3	Відображається податковий кредит	641	372
4	Здійснюється остаточний розрахунок із підзвітної суми:		
	– ОД 372 > ОК 372 – залишок підзвітної суми повертається до каси	30	372
	– ОД 372 < ОК 372 – видається з каси відшкодування перевитрат підзвітної суми	372	30
Одержання виробничих запасів як внеску до статутного капіталу			
1	Відображається формування статутного капіталу	46	40
2	Отримано внесок до статутного капіталу у вигляді виробничих запасів	20	46
3	Виявлення надлишку виробничих запасів	20	719
Одержання виробничих запасів як внеску до зареєстрованого капіталу			
1	Списано собівартість виробничих запасів, переданих до зареєстрованого капіталу іншого підприємства	14	20
2	Списано різницю між собівартістю переданих запасів і справедливою вартістю одержаних інвестицій	14	719
3	Відображено податкове зобов'язання	949	641
4	Списані витрати на фінансовий результат	79	949
5	Списано дохід на фінансовий результат	719	79
6	Відображено фінансовий результат:		
	– прибуток	79	44
	– збиток	44	79

*Сформовано автором на підставі джерела [17]

Облік надходження запасів може стикатися з різними проблемами і викликами, серед яких:

- недостатня точність при фіксації надходжень може призвести до помилок у фінансовій звітності та неправильної оцінки залишків;

- у разі безоплатного отримання або надходження запасів від засновників можуть виникати труднощі з визначенням справедливої вартості;

- не всі підприємства мають чітко налагоджену систему контролю якості при надходженні запасів, що може призвести до приймання неякісних або дефектних товарів;

- неправильно оформлені документи можуть спричинити затримки в обліковому процесі та ускладнити перевірку достовірності даних.

Облік надходження запасів є одним з основних елементів системи управління ресурсами підприємства. Від точності та своєчасності облікових операцій з надходження залежить якість фінансової звітності та здатність підприємства контролювати свої матеріальні ресурси. Сучасні методи оцінки запасів, документальне підтвердження операцій і правильна організація бухгалтерського обліку дозволяють забезпечити прозорість і достовірність обліку запасів.

1.2.2. Облік використання та вибуття запасів

Облік використання та вибуття запасів є одним із ключових аспектів бухгалтерського обліку, адже запаси відіграють важливу роль у забезпеченні виробничого процесу, комерційної діяльності та внутрішнього споживання підприємства. Для забезпечення точності та об'єктивності фінансової звітності необхідно ретельно враховувати всі операції, пов'язані з використанням і вибуттям запасів, а також вибирати відповідні методи оцінки та списання їх вартості.

В Україні облік використання та вибуття запасів регулюється нормативно-правовими актами, серед яких основними є Положення (стандарт)

бухгалтерського обліку 9 "Запаси" (П(С)БО 9) [4] та Податковий кодекс України [6].

Використання запасів на підприємстві означає їх витрачання на різні виробничі та комерційні цілі, такі як виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг або задоволення внутрішніх потреб. Вибуття запасів, у свою чергу, включає продаж товарів, передачу матеріалів на переробку, їх списання у зв'язку з псуванням, крадіжкою, браком або іншими причинами.

Відповідно до П(С)БО 9[4], усі операції, пов'язані з використанням та вибуттям запасів, мають бути відображені у бухгалтерському обліку за їх первісною вартістю або чистою вартістю реалізації – в залежності від умов та мети операції[4].

Облік вибуття запасів є важливим елементом фінансового обліку, оскільки від правильного та обґрунтованого відображення вибуття залежить точність визначення фінансових результатів підприємства, таких як валовий дохід, валові витрати та чистий прибуток. Крім того, для оцінки вибуття запасів необхідно використовувати відповідні методи, що дозволяють точно обчислити їхню вартість.

В Україні для обліку вибуття запасів можуть застосовуватись кілька методів, які визначаються відповідно до П(С)БО 9[4]. Кожен з методів має свої особливості та впливає на фінансові показники підприємства. До основних методів обліку вибуття запасів належать[4]:

1. Запаси, які відпускаються, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю.

2. Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів. Оцінка кожної операції з вибуття запасів може здійснюватись за

середньозваженою собівартістю діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції.

3. Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили до підприємства (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

4. Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норми затрат і ціни повинні регулярно у нормативній базі перевірятися і переглядатися. Оцінка продукції за нормативними затратами коригується до фактичної виробничої собівартості.

5. Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітнього місяця і торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітньому місяці товарів на суму продажною (роздрібною) вартості залишку товарів на початок звітнього місяця та продажною (роздрібною) вартості одержаних у звітньому місяці товарів.

Процес використання та вибуття запасів на підприємстві повинен бути оформлений відповідними документами, які засвідчують факт витрачання запасів, їх переміщення та списання. До основних документів, що використовуються при обліку використання та вибуття запасів, належать:

1. Акт на списання матеріалів. Цей документ оформлюється у разі списання запасів на виробничі або інші потреби підприємства. Акт підписується відповідальними особами та містить інформацію про кількість і вартість списаних запасів, а також причини списання.

2. Накладна на відпуск матеріалів на сторону. Використовується при передачі запасів на інші підприємства або фізичним особам. Накладна підтверджує факт відпуску запасів і є підставою для відображення вибуття у бухгалтерському обліку.

3. Акт інвентаризації. Застосовується для виявлення надлишків або нестач у запасах. У разі виявлення нестачі запаси можуть бути списані на витрати або віднесені на рахунок винних осіб.

4. Рахунки-фактури та товарно-транспортні накладні. Ці документи оформлюються при реалізації запасів і є підставою для відображення вибуття у облікових регістрах.

У бухгалтерському обліку операції з вибуття запасів відображаються шляхом кредитування рахунків, що використовуються для обліку запасів (наприклад, рахунок 20 "Виробничі запаси", 22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети") та дебетування рахунків, на які списуються витрати (наприклад, рахунок 91 "Загальновиробничі витрати", 92 "Адміністративні витрати" або 93 "Витрати на збут").

Типова кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку, яка використовується для відображення вибуття запасів, представлена в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6. - Відображення вибуття виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку*

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Реалізація виробничих запасів			
1	– з наступною оплатою Відвантажено запаси і визнано дохід (з ПДВ)	36	712
2	Відображено податкове зобов'язання	712	641
3	Відображено собівартість реалізованих запасів	943	20
4	Списано чистий дохід від реалізації на фінансовий результат	712	79
5	Списано собівартість реалізованих запасів на фінансовий результат	79	943
6	Відображено фінансовий результат: – прибуток	79	44
	– збиток	44	79
7	Одержано від покупця грошові кошти	31	377
Реалізація виробничих запасів			
1	- з попередньою оплатою Одержано попередню оплату від покупця (з ПДВ)	311	681
2	Відображено податкове зобов'язання	643	641
3	Передано запаси покупцю і визнано дохід (з ПДВ)	36	712
4	Списано податкове зобов'язання	712	643
5	Проведено взаємозалік розрахунків з покупцем	681	36
6	Відображено собівартість реалізованих запасів	943	20
7	Списано чистий дохід від реалізації запасів на фінансовий результат	712	79
8	Списано собівартість реалізованих запасів на фінансовий результат	79	943
9	Відображено фінансовий результат: – прибуток	79	44
	– збиток	44	79
Безкоштовна передача виробничих запасів			
1	Списано собівартість безкоштовно переданих запасів	949	20
2	Відображено податкове зобов'язання	949	641
3	Списано на фінансовий результат витрати, пов'язані з безкоштовною передачею запасів	79	949
4	Відображено фінансовий результат: – збиток	44	79
Відпуск виробничих запасів на виробництво			
1	При використанні рахунків 8-го класу Відпущені зі складу і витрачені запаси на виробництво	80	20
1	При використанні рахунків 9-го класу Відпущені запаси зі складу і витрачені на:	23	20
	– виробництво продукції		
	– загальновиробничі потреби	91	20
	– адміністративні потреби	92	20
	– збут продукції	93	20
	– житлово-комунальні та соціально-культурні потреби	94	20

При використанні рахунків 8-го та 9-го класів			
1	Включена до складу економічного елемента «Матеріальні витрати» собівартість витрачених запасів	83	20
2	Списана собівартість витрачених запасів на:	23	83
	– виробництво продукції	91	83
	– загальновиробничі потреби	92	83
	– адміністративні потреби	93	83
	– житлово-комунальні та соціально-культурні потреби	94	83
Нестача виробничих запасів			
1	I. Нестача виробничих запасів в межах норми природного убутку	91	20
1	II. Нестача виробничих запасів понад норму природного убутку, винні в якій установлені:	947	20
	Списано нестачу виробничих запасів понад норму природного убутку		
2	Для контролю до встановлення винної особи відображено нестачу в позабалансовому обліку	072	
3	Нараховано заборгованість винної особи за відшкодуванням збитків	375	716
4	Списано з позабалансового обліку нестачу, винні в якій установлені		072
5	Отримано відшкодування збитків винною особою	30, 31, 66	375
6	Відображено ПДВ	716	641
7	Відображено різницю в цінах	716	642
8	Списано дохід від відшкодування нестачі на фінансовий результат	716	79
9	Списано нестачу на фінансовий результат	79	947
1	III. Нестача виробничих запасів понад норму природного убутку, винні в якій не встановлені:	947	20
	Списано нестачу виробничих запасів понад норму природного убутку		
2	Для контролю до встановлення винної особи відображено нестачу в позабалансовому обліку	072	
3	Відображено ПДВ	949	641
4	Списано витрати, пов'язані з нестачею на фінансовий результат	79	947, 949

*Сформовано автором на підставі джерела [17]

Для списання запасів на виробничі потреби або внутрішнє споживання застосовується собівартість запасів, яка визначається на основі обраного підприємством методу оцінки. Якщо запаси вибувають унаслідок їх продажу або передачі іншим особам, до собівартості додається прибуток, що впливає на фінансовий результат підприємства.

Під час обліку запасів важливим аспектом є врахування можливих втрат, пов'язаних з псуванням, знеціненням або нестачею запасів. У разі виявлення псування або нестачі запасів, підприємство зобов'язане оформити відповідний акт і визначити обсяг збитків. Псування або нестача запасів може бути віднесена на витрати підприємства, що зменшує фінансовий результат або відображається як заборгованість винних осіб, якщо доведено їхню причетність до нестачі.

Згідно з чинними правилами, запаси можуть бути переоцінені, якщо їх вартість значно зменшилася або зросла у результаті ринкових змін. У такому випадку проводиться коригування залишкової вартості запасів до чистої вартості реалізації, якщо вона є нижчою за первісну вартість.

У фінансовій звітності запаси, що вибувають, відображаються у складі витрат на виробництво, адміністративних витрат, витрат на збут або собівартості реалізованих товарів – в залежності від характеру операції. Це впливає на показники доходів, витрат і чистого прибутку підприємства. Крім того, залишкова вартість запасів, що залишилися на підприємстві, відображається у балансі в складі оборотних активів.

Облік використання та вибуття запасів є складним і багатогранним процесом, який вимагає дотримання численних правил та методик. Правильний облік використання та вибуття запасів забезпечує точність фінансових результатів підприємства, сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, а також дозволяє оптимізувати податкові зобов'язання. Вибір методів оцінки вибуття, оформлення документації та дотримання нормативно-правових вимог забезпечують прозорість та достовірність обліку запасів, що має ключове значення для ефективного управління ресурсами підприємства.

1.2.3. Облік інвентаризації запасів

Інвентаризація запасів є одним із найбільш значущих аспектів бухгалтерського обліку та управління активами на підприємстві, оскільки вона

забезпечує реальне відображення залишків товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) у звітності. Інвентаризація запасів – це процес перевірки фактичної наявності запасів, що належать підприємству або перебувають у його розпорядженні, а також їхньої оцінки та порівняння з даними бухгалтерського обліку. Основна мета інвентаризації полягає у встановленні відповідності між обліковими та фактичними даними щодо кількості й стану запасів. Це дозволяє своєчасно виявляти надлишки, нестачі, псування, знецінення або інші зміни, які можуть впливати на вартість запасів і фінансові результати підприємства.

Згідно із ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[7], інвентаризацію проводять лише для того, аби забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку й фінансової звітності підприємства. Тобто таку достовірність установлюють шляхом перевірки.

Головні завдання інвентаризації запасів представлено на рис.1.1 [20]:

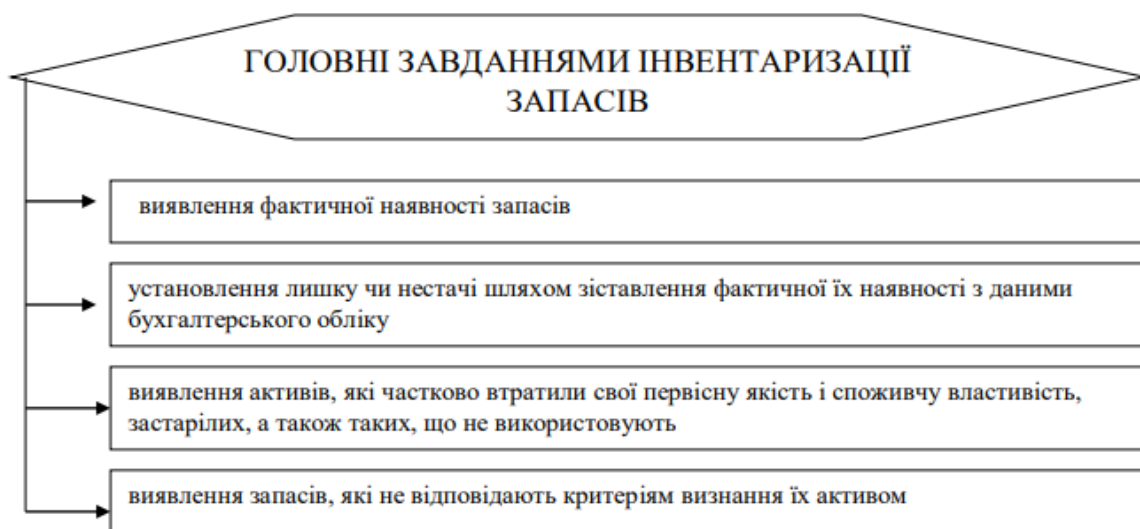

Рисунок 1.1 - Головні завдання інвентаризації запасів*

*Сформовано автором на підставі джерела [20]

Перед початком інвентаризації матеріально відповідальні особи надають розписки, що підтверджують: усі прибуткові та видаткові документи на ТМЦ передано до бухгалтерії, всі цінності, прийняті на їх відповідальність, оприбутковані, а ті, що вибули, списані. Ця розписка входить до заголовної частини майже всіх затверджених форм інвентаризаційних документів.

Інвентаризація запасів може здійснюватись різними методами залежно від потреб підприємства та нормативних вимог. Основні види інвентаризації включають:

1. Планова інвентаризація. Проводиться відповідно до плану, затвердженого керівництвом підприємства. Як правило, її здійснюють щорічно перед складанням фінансової звітності, аби забезпечити достовірність даних на кінець звітного періоду.

2. Позапланова (раптова) інвентаризація. Проводиться в разі потреби, наприклад, при зміні матеріально відповідальної особи, виявленні фактів крадіжок або втрат, або за рішенням керівництва.

3. Повна інвентаризація. Включає перевірку всіх запасів, що є на підприємстві. Зазвичай здійснюється один раз на рік перед складанням річної фінансової звітності.

4. Часткова інвентаризація. Застосовується для перевірки окремих груп запасів, таких як товари на складі, сировина для виробництва або готова продукція.

5. Вибіркова інвентаризація. Проводиться для перевірки певної частини запасів або окремих позицій. Це може бути зумовлено необхідністю контролю над конкретними видами активів або зниженням обсягів робіт.

Загалом періодичність проведення інвентаризації визначає керівник підприємства, за винятком випадків, коли її проведення є обов'язковим.

Згідно із п. 7 р. I Положення про інвентаризацію, проведення інвентаризації є обов'язковим у таких випадках [2]:

- перед складанням річної фінансової звітності;
- у разі зміни матеріально відповідальних осіб, а також у випадку зміни керівника колективу (бригадира), вибуття з колективу (бригади) більше половини його членів чи на вимогу хоча б одного члена колективу (бригади) за умови колективної (бригадної) матеріальної відповідальності (на день приймання-передання справ) в обсязі активів, які знаходяться на відповідальному зберіганні;

- у разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів) в обсязі, визначеному керівником підприємства;

- за судовим рішенням або на підставі належним чином оформленого документа органу, який відповідно до закону має право вимагати проведення такої інвентаризації;

- у разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ) в обсязі, визначеному керівником підприємства;

- у разі припинення підприємства;

- в інших випадках, передбачених законодавством.

Інвентаризацію перед складанням річної фінансової звітності проводять упродовж трьох місяців до дати балансу, за винятком незавершеного виробництва, напівфабрикатів та інших матеріальних цінностей, які на час інвентаризації перебуватимуть за межами підприємства.

За рішенням керівника підприємства, інвентаризацію інструментів, приладів та інвентарю (меблів) можна проводити щорічно, охоплюючи не менше 30% від усіх об'єктів, при цьому обов'язково мають бути перевірені всі зазначені об'єкти в повному обсязі протягом трьох років.

Перед початком інвентаризації необхідно виконати підготовчі дії (рис. 1.2).

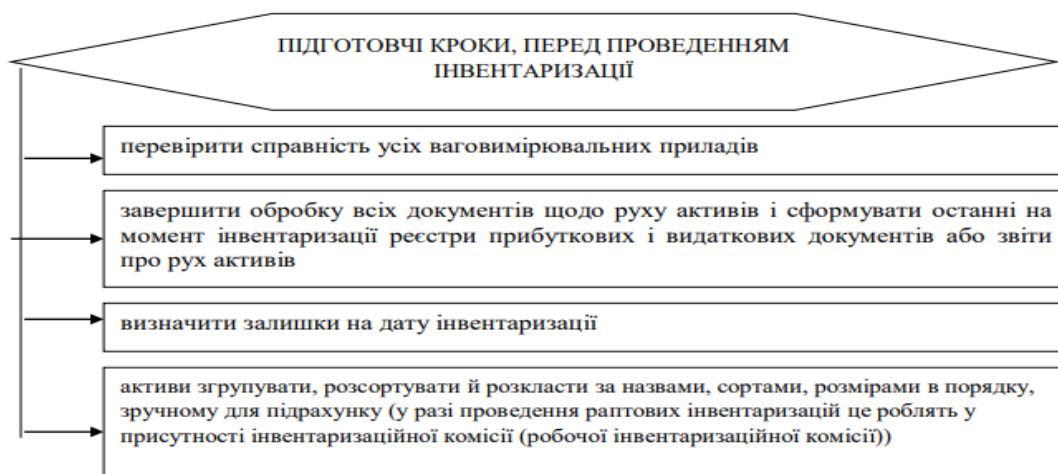

Рисунок 1.2 - Підготовчі кроки, перед проведенням інвентаризації*

*Сформовано автором на підставі джерела [19]

Отже, переважування, вимірювання та підрахунок здійснюються відповідно до порядку розміщення активів у приміщенні, де вони зберігаються. Вага або обсяг сипучих матеріалів може визначатися на основі обмірів та технічних розрахунків, акти обмірів та відповідні розрахунки додаються до інвентаризаційних описів.

Матеріальні запаси під час інвентаризації вносять до інвентаризаційних описів із зазначенням найменування, номенклатурного номера (якщо є), виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми та кількості (рахунок, вага або міра), фактичних на дату інвентаризації та за даними бухгалтерського обліку.

Інвентаризаційна комісія разом із матеріально відповідальними особами проводить перевірку фактичної наявності ТМЦ через їх підрахунок, зважування або вимірювання. Під час цього враховуються такі аспекти:

1. Зважування, вимірювання та підрахунок ТМЦ забезпечуються в порядку їх розташування в місці зберігання.

2. Кількість ТМЦ в неушкодженій упаковці постачальника можна визначити за документами з обов'язковою перевіркою наявності цих частин цінностей.

3. Спецодяг та індивідуальні предмети, які відправлені на прання або ремонт, перевіряються на підставі документів від постачальника послуг.

4. При інвентаризації цінностей у дорозі, відвантаженої продукції, не оплаченої купкою, та запасів, що знаходяться на складах інших підприємств (на відповідному зберіганні, на комісії або в переробці), перевіряється обґрунтованість сум, що відображені на відповідних рахунках. Такі суми визнаються, якщо підтверджені відповідними документами, зокрема рахунками постачальників, копіями платіжних вимог, охоронними розписками тощо.

5. У прибуткових документах на ТМЦ, що надійшли на склад під час інвентаризації, матеріально відповідальна особа в присутності комісії робить позначку «після інвентаризації».

6. У видаткових документах на ТМЦ, відпущених відповідно до часу інвентаризації з дозволом керівника, матеріально відповідальна особа в

присутності комісії також ставить позначку «після інвентаризації» із зазначенням дати інвентаризаційного опису, де ці ТМЦ були записані.

7. Виявлені в ході інвентаризації залишки запасів оприбутковуються:

- за чистою вартістю реалізації, якщо запаси планують продати;
- за оцінкою можливого використання, якщо підприємство використовує їх самостійно.

Непридатні або зіпсовані запаси, віднесені під час інвентаризації, записуються в окремий опис, де зазначаються: найменування, кількість, причина та характер псування, а також рекомендації щодо їх списання, знецінення або подальшого використання в господарських цілях.

Інвентаризація запасів може мати 3 результати (рис. 1.3)

Рисунок 1.3 – Результати інвентаризації*

*Сформовано автором на підставі джерела [21]

З рис.1.3 видно, що надлишок ТМЦ – це ситуація, коли фактична кількість товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) перевищує обліковану в бухгалтерії. Це може свідчити про помилки в обліку або неправильне списання запасів.

Нестача запасів – коли фактична кількість ТМЦ є меншою за обліковану. Причини нестачі можуть включати крадіжки, псування або помилки при введенні даних в облікову систему.

Пересортиця – ситуація, за якої кількість певних видів ТМЦ не відповідає обліковим даним, але загальний баланс залишків не змінюється. Це може статися через змішування схожих товарів або неправильне їх маркування.

Під час інвентаризації запасів використовується низка документів, які фіксують фактичні залишки запасів, а також результати порівняння з даними обліку. Основні документи для оформлення інвентаризації запасів включають:

1. Наказ про проведення інвентаризації. Цей документ затверджує керівник підприємства і є підставою для початку інвентаризації. У наказі визначаються цілі, об'єкти перевірки, склад комісії та строки проведення інвентаризації.

2. Інвентаризаційний опис. У цьому документі фіксуються фактичні дані щодо запасів, отримані під час перевірки. Опис містить інформацію про кількість, якість і стан запасів, що підлягають інвентаризації.

3. Акт звіряння результатів інвентаризації з обліковими даними. У акті фіксуються розбіжності між фактичними залишками і даними бухгалтерського обліку, а також зазначаються причини виявлених відхилень.

4. Акт інвентаризації. Складається на підставі інвентаризаційного опису і акта звіряння, містить підсумкові дані про нестачі, надлишки та псування запасів.

5. Протокол засідання інвентаризаційної комісії. Документує висновки комісії, що стосуються причин виявлених розбіжностей, а також пропозиції щодо їх врегулювання.

Інвентаризація запасів має велике значення для підприємства, адже вона дозволяє забезпечити точність і достовірність даних про активи, що є основою для складання фінансової звітності. Вона також сприяє запобіганню втрат, крадіжок і псування запасів, забезпечує контроль за використанням ресурсів, а також дозволяє зменшити податкові ризики, пов'язані з неправильним обліком

матеріальних активів. Інвентаризація допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо управління запасами, а також покращує ефективність використання активів. Вона сприяє оптимізації облікових процесів, дозволяє вчасно виявляти проблеми зберігання і використання матеріальних ресурсів, забезпечує відповідність облікових даних реальним умовам виробництва.

Інвентаризація запасів є важливим елементом управління підприємством, який дозволяє забезпечити контроль за матеріальними ресурсами та точність фінансової звітності. Правильне і своєчасне проведення інвентаризації з дотриманням нормативних вимог допомагає запобігти фінансовим втратам, сприяє покращенню управлінських рішень, а також підвищує надійність і прозорість фінансових даних.

1.3. Управлінський облік запасів на підприємстві

Управлінський облік запасів на підприємстві є важливою частиною системи обліку, яка забезпечує внутрішніх користувачів інформацією для ухвалення стратегічних та операційних рішень. Система управлінського обліку дозволяє аналізувати ефективність використання матеріальних ресурсів, контролювати витрати на їх придбання, зберігання та переміщення, а також здійснювати прогнозування та планування майбутніх потреб у запасах. Для підприємств, де запаси займають вагому частку активів, ефективний управлінський облік є ключовим інструментом для досягнення конкурентних переваг [28].

Управлінський облік запасів - це процес збору, обробки, аналізу та інтерпретації інформації про матеріальні ресурси з метою контролю за їх використанням, оптимізації рівня запасів та підвищення ефективності управління ресурсами. На відміну від фінансового обліку, який орієнтований на зовнішніх користувачів і дотримується нормативних вимог, управлінський

облік є гнучкою системою, яка адаптується під потреби керівництва та дозволяє оперативно реагувати на зміни в бізнес-середовищі.

Основні завдання управлінського обліку запасів включають:

1. Контроль за використанням запасів. Облік запасів дозволяє контролювати витрати на матеріали, їхнє списання, переміщення та обсяги залишків на складах.

2. Оцінка ефективності управління запасами. Це допомагає керівництву оцінити, наскільки оптимально використовуються запаси та чи відповідає їх рівень потребам виробництва та збуту.

3. Планування потреб у запасах. Управлінський облік допомагає визначити потребу в закупівлях, з урахуванням сезонних змін, коливань попиту та запасів, необхідних для забезпечення безперервного виробничого процесу.

4. Прийняття управлінських рішень. Інформація, отримана в процесі обліку, є основою для прийняття рішень щодо поповнення запасів, оптимізації витрат на їх зберігання, розробки стратегій зниження запасів та підвищення рентабельності.

Основні функції управлінського обліку запасів представлені в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 - Функції управлінського обліку запасів*

Функції управлінського обліку	Короткий опис	Корисний ефект
Інформаційна функція	Спрямована на збір та передачу керівництву інформації про поточний стан запасів, їх обсяги, структуру, вартість і рух	Дозволяє забезпечити прозорість управління матеріальними ресурсами
Контрольна функція	Забезпечує контроль за збереженням запасів, їх надходженням та витратами	Дозволяє запобігти нераціональному використанню ресурсів, крадіжкам та псуванню матеріалів
Аналітична функція	Дозволяє проводити аналіз структури та динаміки змін запасів, виявляти тенденції та фактори, що впливають на рівень запасів	Дає можливість прогнозувати майбутні потреби та оптимізувати обсяги закупівель
Прогнозна функція	Допомагає передбачити майбутні потреби у запасах, враховуючи попит на продукцію, тривалість виробничого циклу, сезонні коливання та інші фактори	Дозволяє уникнути надлишкових запасів та дефіциту матеріалів

Планова функція	Охоплює визначення оптимальних обсягів закупівель, розробку планів поповнення запасів та розрахунок економічно обґрунтованого рівня запасів	Підтримання безперервного виробництва
-----------------	---	---------------------------------------

*Сформовано автором на підставі джерела [16]

З табл. 1.7 видно, що інформаційна функція забезпечує збір та передачу інформації про обсяги, структуру, вартість та рух запасів, що сприяє прозорості управління ресурсами. Контрольна функція дозволяє контролювати збереження запасів, їхнє надходження та використання, допомагаючи уникнути нераціонального використання та втрат. Аналітична функція орієнтована на аналіз динаміки та структури запасів, що дозволяє виявляти тенденції та фактори впливу, а також оптимізувати закупівлі. Прогнозна функція допомагає передбачити майбутні потреби в запасах, що дозволяє уникнути як надлишків, так і дефіциту матеріалів. Планова функція спрямована на визначення оптимальних обсягів закупівель та планування поповнення запасів, забезпечуючи безперервність виробничих процесів. Усі ці функції разом сприяють раціональному використанню запасів, підвищенню ефективності виробництва та покращенню фінансових результатів підприємства.

Планування запасів є ключовим елементом управління матеріальними ресурсами. Основна мета планування - визначити оптимальні обсяги запасів, які необхідні для забезпечення безперебійної діяльності підприємства, уникнути дефіциту матеріалів і знизити витрати на зберігання надлишкових запасів.

Планування запасів включає такі основні аспекти:

1. Визначення мінімального рівня запасів. Мінімальний рівень - це той запас, який забезпечує безперервність виробничого процесу у разі затримок з постачанням або підвищення попиту. Розрахунок мінімального рівня дозволяє уникнути ризиків зупинки виробництва.

2. Встановлення максимального рівня запасів. Максимальний рівень визначає той обсяг запасів, перевищення якого є недоцільним, оскільки це призводить до зростання витрат на зберігання та ризику псування товарів.

3. Розрахунок оптимального розміру замовлення. Оптимальний розмір замовлення визначається з урахуванням витрат на закупівлю, доставку та зберігання матеріалів. Існують різні моделі розрахунку оптимального замовлення, зокрема модель економічного обсягу замовлення (EOQ), яка дозволяє мінімізувати загальні витрати на запаси.

4. Планування періодичності закупівель. Залежно від характеристик виробництва та попиту на продукцію, підприємство визначає періодичність закупівель, що дозволяє підтримувати оптимальний рівень запасів і уникати як дефіциту, так і надлишків.

Контроль за запасами є важливим етапом управління, який включає моніторинг залишків, аналіз витрат на зберігання та виявлення відхилень від запланованих показників. Контроль за запасами здійснюється як на рівні складу, так і на рівні обліку. Основні інструменти контролю запасів включають [26; 27; 29]:

1. Система ABC-аналізу. Цей метод класифікує запаси на три групи залежно від їх важливості та вартості. Група А включає дорогі матеріали з низьким обсягом споживання, група В - товари середньої вартості, а група С - дешеві запаси з високим обсягом споживання. Така класифікація дозволяє зосередити увагу на найважливіших позиціях.

2. XYZ-аналіз. Використовується для оцінки передбачуваності споживання запасів. Група X - це запаси з високою стабільністю споживання, група Y - середньої стабільності, а група Z - з непередбачуваним попитом. Це дозволяє підприємству більш точно планувати закупівлі.

3. Система періодичного та постійного контролю. Підприємство може використовувати постійний контроль (безперервний моніторинг залишків) або періодичний (перевірка залишків у визначені моменти часу), щоб підтримувати оптимальний рівень запасів.

Управлінський облік запасів на підприємстві є незамінним інструментом для підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів, оптимізації витрат і підтримання конкурентоспроможності підприємства. Він дозволяє гнучко адаптуватися до змін в бізнес-середовищі, забезпечує керівництво достовірною інформацією для ухвалення стратегічних рішень і допомагає мінімізувати фінансові ризики, пов'язані з утриманням надлишкових або недостатніх запасів.

Висновки до першого розділу

Дослідження методологічних аспектів обліку запасів підприємства, яке проведено в першому розділі даної кваліфікаційної роботи магістра, дозволило зробити наступні висновки:

1. Запаси підприємства є важливою складовою його активів, які суттєво впливають на фінансовий стан та результати господарської діяльності. Їх економічна сутність залежить від обраного підходу до визначення, проте основним змістом залишається трактування запасів як матеріальних ресурсів, що використовуються у виробничих процесах, під час надання послуг або для продажу. Але існує певні суперечності у визначенні термінів «запаси» та «виробничі запаси» між положеннями стандартів бухгалтерського обліку та планом рахунків, адже відповідно до стандартів терміни «запаси» і «виробничі запаси» є тотожними, а згідно з планом рахунків термін «запаси» ширший за термін «виробничі запаси».

2. Визначення і класифікація запасів відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» дозволяє структурувати різні групи матеріальних активів, зокрема сировину, незавершене виробництво, готову продукцію, товари та інші ресурси. Аналіз літературних джерел демонструє багатогранність наукових підходів до класифікації запасів, що забезпечує розуміння їхньої ролі в обліку та управлінні підприємствами.

Класифікація запасів відповідно до функціонального призначення, місця перебування чи ступеня ліквідності сприяє більш ефективному контролю за станом залишків, їх використанню та оптимізації управлінських рішень. Рациональна організація обліку запасів з урахуванням нормативно-правової бази є необхідною передумовою підвищення ефективності управління підприємством, що, у свою чергу, позитивно впливає на його фінансову стабільність і конкурентоспроможність.

3. Облік надходження запасів є ключовим аспектом управління ресурсами на підприємстві, оскільки він забезпечує контроль за їхнім рухом, прозорість фінансової звітності та раціональне використання активів. Правильна організація облікових процесів дозволяє точно визначати вартість запасів, відображати їх у відповідних регістрах, а також контролювати своєчасність і якість отриманих ресурсів. Точне відображення господарських операцій у бухгалтерських записах допомагає підприємству підтримувати належний рівень запасів і знижувати витрати.

Сучасні виклики, пов'язані з обліком надходження запасів, включають ризики неточностей при фіксації надходжень, труднощі з оцінкою справедливої вартості безоплатно отриманих запасів, відсутність належного контролю якості та проблеми з оформленням документів. Для мінімізації цих ризиків підприємства повинні впроваджувати сучасні методи оцінки, автоматизацію облікових процесів та регулярний внутрішній контроль.

4. Облік використання та вибуття запасів є важливим компонентом бухгалтерського обліку, який впливає на фінансову звітність підприємства, точність визначення його фінансових результатів, а також на загальну ефективність господарської діяльності.

В кваліфікаційній роботі проаналізовані застосування методів оцінки запасів. Різноманітність методів оцінки запасів дозволяє підприємству адаптувати облікову політику до особливостей своєї діяльності. Правильний вибір методів обліку вибуття запасів, їх систематичне документування та

ретельний контроль операцій забезпечують прозорість і достовірність фінансової звітності.

5.Інвентаризація запасів є невід'ємним елементом управління матеріальними ресурсами підприємства та забезпечення достовірності фінансової звітності. Різноманітність методів інвентаризації забезпечує її адаптацію до специфіки підприємства, а нормативна регламентація гарантує її проведення у встановлених випадках. Систематичне проведення інвентаризації дозволяє підприємству підвищити рівень контролю за матеріальними активами, запобігти можливим втратам через зловживання або помилки, а також оптимізувати використання ресурсів. Застосування відповідних документів та організація перевірки відповідно до нормативних вимог забезпечують точність і прозорість цього процесу. Інвентаризація запасів є не лише обліковим, але й управлінським інструментом, який сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо управління запасами. Її результати мають вирішальне значення для складання достовірної фінансової звітності, підвищення ефективності використання активів і забезпечення сталого розвитку підприємства.

5.Управлінський облік запасів є ключовим елементом системи управління підприємством, що забезпечує інформаційну підтримку для прийняття стратегічних та операційних рішень. Його основна мета полягає у забезпеченні раціонального використання матеріальних ресурсів, оптимізації витрат та підтриманні балансу між рівнем запасів і потребами виробництва. Відмінною рисою управлінського обліку є його гнучкість та орієнтованість на внутрішніх користувачів, що дозволяє оперативно адаптуватися до змін бізнес-середовища. Завдяки виконанню таких функцій, як інформаційна, контрольна, аналітична, прогнозна та планова, підприємство має змогу підвищувати ефективність управління запасами, запобігати надлишковим витратам, уникати дефіциту матеріалів та забезпечувати безперервність виробничих процесів. Ефективне управління запасами включає планування оптимальних рівнів матеріалів, контроль за їх зберіганням та використанням, а також застосування аналітичних інструментів, таких як ABC- та XYZ-аналіз. Використання цих

підходів допомагає підприємствам визначати пріоритетність управління різними категоріями запасів та прогнозувати потреби у матеріалах з урахуванням специфіки попиту. У підсумку, управлінський облік запасів є не лише інструментом контролю, а й важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства. Він сприяє зниженню фінансових ризиків, ефективному використанню ресурсів та досягненню стратегічних цілей.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ

ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Техніко-економічна характеристика підприємства — це структурований опис основних показників діяльності підприємства, які відображають його технічний стан, економічну ефективність і потенціал для розвитку.

Об'єктом дослідження запасів та діяльності підприємства в даній кваліфікаційній роботі є ТОВ «ДРУЖБА СВК», що знаходиться за адресою с.Зоря, Саратського району, Одеської області.

У 1947 році на території села Зоря, розташованого у Саратському районі Одеської області, було створено три колективних господарства: колгосп ім. Ф. Енгельса, колгосп ім. К. Маркса, колгосп «Іскра». Основними видами діяльності колгоспів були рослинництво та тваринництво. Розводили, головним чином, велику рогату худобу, вівці, свиней та птицю. Ведуче місце у рослинництві займало вирощування зернових культур. Таким чином на території села Зоря було сформовано колективне господарство «Дружба». У розпорядженні господарства були обширі та просторі земельні угіддя. В той час у господарстві склався зерно-тваринницький напрям діяльності. Рослинництво приносило врожай зернових культур, кормів, а також овочів та картоплі. Ще поширились садівництво та виноградарство. Основною метою тваринництва було виробництво молока та м'яса. У 2000 році згідно Закону України «Про колективну власність в Україні» підприємство було знов реорганізовано у сільськогосподарський виробничий кооператив - СВК «ДРУЖБА».

Вищим органом управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Загальні збори членів Кооперативу. Виконавчий орган – Правління Кооперативу на чолі з Головою Кооперативу. Контролюючий орган – Ревізійна комісія.

Крім того, що вироблена продукція використовується самим Кооперативом, з усіх ділянок частина продукції реалізується. Покупцями, а точніше – споживачами цієї продукції є населення села Зоря та навколо

розташованих населених пунктів. Продукція реалізується напряму, тобто безпосередньо з самих бригад, а також через мережу магазинів. На балансі Кооперативу знаходяться чотири продовольчих магазини, кафе «Камчія», бар «Камчія». Більша частина продукції – це зернові та масляні культури, м'ясо та м'ясні вироби – реалізуються приватним підприємцям, які приїжджають з усієї України. Частіше з Одеси, Білгород-Дністровського та інших населених пунктів Одеської області, а також Київської, Харківської, Полтавської та багатьох інших областей.

Нами були розраховані основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки, що представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки*

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2022р. від 2021р.	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1191,0	984,8	-206	-17,31
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн. - у діючих оптових цінах	32060,2	21987,4	-10073	-31,42
3. Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	26918,7	22326,8	-4591,9	-17,06
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	143 652	171 390	27 738	19,31
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	85 984	106 807	20 823	24,22
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	4 675	4 849	174	3,72
7. Витрати на збут, тис. грн.	3 824	3 660	-164	-4,29
8. Валовий прибуток, тис. грн.	57 668	64 583	6 915	11,99
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	94483	115316	20833	22,05
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	65,77	67,28	1,51	2,30
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т. числі:	47 158	66 181	19 023	40,34
- від основної операційної діяльності	49169	56074	6905	14,04

Продовження табл. 2.1

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення 2021р. від 2022р.	
			абс.	%
- від іншої операційної діяльності	-1938	10948	12886	в - 6.6. р.
- від фінансової діяльності	3	-682	-685	в- 228,3 р.
- від іншої діяльності	-76	-159	-83	109,21
12. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-
13. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	47 158	66 181	19 023	40,34
14. Матеріальні витрати, тис. грн.	110 137	102 914	-7223	-6,56
15. Матеріаловіддача, грн.	0,291	0,214	-0,077	-26,60
16. Матеріаломісткість продукції, грн.	3,44	4,68	1,25	36,25
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	150	139	-11	-7,33
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	177274	158182	-19092	-10,77
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	15 009	17 414	2405	16,02
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	100060	125280	25220	25,20
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	124240	129722,5	5482,5	4,41
22. Фондовіддача, грн.	0,258	0,169	-0,089	-34,5
- по продукції	1,16	1,32	0,16	14,27
23. Фондорентабельність, %	38,0	51,02	13,02	x
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	133699,5	183560	49860,5	37,29
25. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,07	0,93	-0,14	-13,10
26. Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	x
27. Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	x
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	5337	6527	1190	22,30
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	-	-	-	-
30. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	23,25	18,82	-4,42	-19,05
- коефіцієнт швидкої ліквідності	6,04	7,70	1,66	27,48
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,80	7,26	2,46	51,25

*розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства та джерел [8;

22; 23; 25; 31; 32; 34; 35; 36; 37; 38; 39]

Аналіз таблиці 2.1 дозволяє сформулювати наступні висновки стосовно фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки:

- у 2022 році відбулося суттєве скорочення обсягів продукції (-17,31%), що негативно вплинуло на загальний фінансовий результат підприємства. Обсяг реалізації в оптових цінах скоротився на 31,42%, що пов'язано як зі зниженням фізичного обсягу продукції, так і з падінням середньої оптової ціни (-17,06%). Незважаючи на загальне скорочення обсягів продукції, чистий дохід зріс на 19,31%, що може свідчити про ефективніше управління реалізацією та оптимізацію витрат. Собівартість реалізованої продукції зросла на 24,22%, що перевищує темпи зростання чистого доходу. Це може вказувати на підвищення витратності виробництва. Фінансовий результат до оподаткування зріс на 40,34%, значною мірою за рахунок позитивних змін в іншій операційній діяльності (+12 886 тис. грн.).

- матеріальні витрати знизилися на 6,56%, однак показники матеріаловіддачі (-26,60%) та матеріаломісткості (+36,25%) свідчать про зниження ефективності використання матеріальних ресурсів.

- середня облікова кількість штатних працівників зменшилася на 7,33%, що супроводжувалося зниженням продуктивності праці на 10,77%. Водночас фонд оплати праці зріс на 16,02%, що сприяло збільшенню середньої річної заробітної плати на 25,20%.

- зростання середньої річної вартості основних засобів (+4,41%) не привело до покращення фондівіддачі (-34,5%), що вказує на низьку ефективність використання активів. Натомість значне збільшення оборотних коштів (+37,29%) не забезпечило покращення їх оборотності (-13,10%).

- рентабельність продукції знизилася на 2,46%, тоді як рентабельність виробництва зросла на 2,85%, що свідчить про покращення ефективності виробничого процесу. Ліквідність балансу за окремими коефіцієнтами продемонструвала змішані тенденції, зі значним збільшенням абсолютної ліквідності (+51,25%).

Таким чином, аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» у 2022 році в порівнянні з 2021 свідчить, що діяльність ТОВ «ДРУЖБА СВК» у 2022 році характеризувалася низкою як позитивних, так і негативних змін. Хоча спостерігалось зростання чистого доходу та покращення фінансових результатів, підприємству необхідно звернути увагу на зниження обсягів виробництва, продуктивності праці та ефективності використання ресурсів для забезпечення сталого розвитку в майбутньому.

2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Методика фінансово-економічного аналізу дозволяє всебічно оцінити та дослідити економічний стан та ефективність використання ресурсів в ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Аналіз фінансово-економічних показників ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснювався згідно конспекту лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань «Управління та адміністрування» та методичних вказівок до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит» [36; 37; 38].

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2– Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	49169	104,26	56074	84,73	6905	14,04
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-1938	-4,11	10948	16,54	12886	-в 6,6 раз
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	47 231	х	67 022	х	19 791	41,90
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	3	0,01	-682	-1,03	-685	-в 228,3 рази
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-76	-0,16	-159	-0,24	-83	109,21
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	47 158	100	66 181	100	19 023	40,34

*розраховано автором на підставі джерела[39]

З табл. 2.2 видно, що фінансовий результат до оподаткування в звітному році порівнянні з попереднім збільшився на 19 023 тис. грн.. або на 40,34%. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку від реалізації продукції на 6905 тис. грн. або на 14,04%, зменшення збитку та перетворення його на прибуток, що призвело до збільшення результату від іншої операційної діяльності – на 12886 тис. грн.. або в 6,6 раз. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від фінансової та інвестиційної діяльності на 685 тис. грн. або в 228,3 рази та збитку від іншої діяльності на 83 тис. грн. або на 109,21%.

Фінансовий результат до оподаткування в попередньому році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та інвестиційної і фінансової діяльності і збитку від іншої операційної та іншої діяльності. В звітному році

формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції, основної операційної діяльності та збитків від інвестиційної і фінансової та іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	143 652	171390	27 738	19,31
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	85 984	106 807	20 823	24,22
2. Валовий прибуток	2000-2050= =2090	57 668	64 583	6 915	11,99
4. Адміністративні витрати	2130	4 675	4 849	174	3,72
5. Витрати на збут	2150	3 824	3 660	-164	-4,29
6. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050- 2130-2150	49 169	56 074	6 905	14,04

* розраховано автором на підставі джерела[39]

З табл. 2.3. видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім роком збільшився на 6 905 тис. грн.. або на 14,04%. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (19,31%), ніж витрати, що пов'язані з реалізацією продукції (собівартість реалізованої продукції – 24,22%., адміністративні витрати – 3,72%) та за рахунок зменшення витрат на збут на 4,29%.

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Операційна курсова різниця	0	1320	-1320	68,11	12645	0	12645	115,50	13965	-в 10,6 раз
3. Реалізація інших необоротних активів	158	0	158	-8,15	0	0	0	0,00	-158	- 100,00
4. Штрафи, пені, неустойки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	0	1216	-1216	62,75	0	931	-931	-8,50	285	- 23,44
5. Інші операційні доходи і витрати, в т.ч.:	516	76	440	-22,70	503	1269	-766	-7,00	-1206	- 274,09
– відрахування до резерву сумнівних боргів	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
– непродуктивні витрати і втрати	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	674	2612	-1938	100	13148	2200	10948	100	12886	- в 6.6 раз

* розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.4 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім роком збільшився на 12886 тис. грн.. або в 6,6 р. Це відбулось за рахунок збитку, який перетворився на прибуток і склав 13965 тис. грн. або в 10,6 р. та зменшення витрат на утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення – на 285 тис. грн.. або на 23,44%. Також відбулось зменшення прибутку відреалізації інших необоротних активів на 158 тис. грн. або на 100% та інших операційних доходів і витрат на 1206 тис. грн. або в 2,7 р.

Фінансовий результат від іншої операційної діяльності в попередньому році формувався за рахунок прибутку від реалізації інших необоротних активів та інші операційних доходів і витрат та витрат від операційної курсової різниці та витрат на утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення. В звітному році формувався за рахунок прибутку від операційної курсової різниці та витрат на утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення та витрат від інших операційних доходів і витрат.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналізуючи форму фінансової звітності №5 «Примітки до річної фінансової звітності» видно, що в попередньому, так і в звітному році підприємство не здійснювало інвестиційну діяльність, тому її аналіз не проводиться.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності представлено у таблиці В1 Додатку В.

З таблиці Додатку В1 Додатку В видно, що фінансовий результат від фінансової діяльності в попередньому році був прибутком в розмірі 3 тис. грн., а в звітному році – збитком в розмірі 682 тис. грн., який збільшився на 685 тис. грн.. або в 228,3 рази. Це відбулось за рахунок збільшення витрат на виплату процентів на 1023 тис. грн. В попередньому році фінансовий результат від

фінансової діяльності формувався за рахунок інших фінансових доходів і витрат. В звітному році фінансовий результат від фінансової діяльності формувався за рахунок витрат на виплату процентів та інших фінансових доходів.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності представлено в таблиці В2 Додатку В.

З табл. В2 Додатку В видно, що фінансовий результат від іншої діяльності як в звітному так й в попередньому році був збитком, який збільшився на 83 тис. грн.. або на 109,21%. Це відбулось за рахунок збільшення витрат на списання необоротних активів на 83 тис. грн.. або на 109,21%.

Як в попередньому так й в звітному роках фінансовий результат від іншої діяльності формувався за рахунок витрат на списання необоротних активів.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз формування чистого прибутку*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	47 158	66 181	19 023	40,34
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	47 158	66 181	19 023	40,34

* розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.5 видно, що сума чистого прибутку підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 19 023 тис. грн.. або на 40,34%. Це відбулось за рахунок збільшення фінансового результату до оподаткування на 19 023 тис. грн. або на 40,34%.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз рентабельності виробництва*;*****

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил
1. Фінансовий результат до оподаткування*, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	47158	66181	19023
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011**	124240	129722,5	5482,5
3. Середня річна вартість оборотних активів, тис.грн.	форма№1 р.1195**	133699,5	183560	49860,5
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн.	р. 2 + р. 3	257939,5	313282,5	55343
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	18,28	21,13	2,84

*Якщо діяльність підприємства збиткова, то факторний аналіз не виконується;

** Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується.

*** розраховано автором на підставі джерела [39]

Дані табл. 2.6 свідчать, що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва збільшилась на 2,84% пункти. На це вплинули наступні фактори:

– збільшення прибутку до оподаткування на 19023 тис. грн.. здійснило позитивний вплив та призвело до збільшення рентабельності виробництва на 7,37% пункти ($66181 \div (124240 + 133699,5) - 18,28 = 7,37\% \text{п.}$);

– збільшення середньої річної вартості основних засобів на 5482,5 тис. грн. призвело до зменшення рентабельності виробництва на 0,53% пункти ($66181 \div (129722,5 + 133699,5) - 25,66 = -0,53\% \text{п.}$);

– збільшення середньої річної вартості оборотних коштів здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 4 % пункти ($66181 \div (129722,5 + 183560) - 25,12 = -4,00\% \text{п.}$).

Загальний вплив факторів: $7,37 - 0,53 - 4,00 = 2,84 \text{п.}$

2.3. Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:	192 875	221 330	14,75
- попереднього року			
- звітнього року	221 330	287 606	29,94

* розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.7 видно, що відбулось збільшення валюти балансу на кінець попереднього року порівняно з початком на 14,75%, а на кінець звітнього року – на 29,94%, що попередньо можна охарактеризувати як позитивне та свідчить про активізацію та розширення підприємством його діяльності.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу*; **

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	143 652	171 390	1,19
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	47158	66 181	1,40
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	192 875	221 330	1,15
- на кінець року	221 330	287 606	1,30
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	207102,5	254468	1,23

* Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

** розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.8 видно, що збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,23 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 1,19р. та фінансового результату до оподаткування в 1,40 р., що свідчить про розширення підприємством його діяльності та ефективне вкладення грошових коштів у формування активів підприємства. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як позитивні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	221 330	287 606	66 276	29,95
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	73 128	68 688	-4 440	-6,07
– в % до активів		33,04	23,88	-9,16	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	148 202	218 918	70 716	47,72
– в % до активів		66,96	76,12	9,16	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	109708	129353	19645	17,91
– в % до активів		49,57	44,98	-4,59	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	7865	5189	-2676	-34,02
– в % до активів		3,55	1,80	-1,75	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	30629	84376	53747	175,48
– в % до активів		13,84	29,34	15,50	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	х

– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн.	1170	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	x

* якщо у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» інформація про вартість активів підприємства наводиться ще й у додаткових статтях, їх необхідно додати у склад відповідних показників табл. 2.10.

** величина витрат майбутніх періодів наводиться у разі, якщо вона складає не менш ніж 20% від суми оборотних активів.

*** розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.9 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 66 276 тис. грн.. або на 29,95%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 70 716 тис. грн. або на 47,72%, також відбулось зменшення необоротних активів на 4 440 тис. грн. або на 6,07%.

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 66,96%, питома вага необоротних активів склала 33,04%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 9,16% пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину. Впродовж досліджуваного періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не мало.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.10.

З табл. 2.10. видно, що в звітному році порівняно з попереднім оборотні активи підприємства збільшились на 70 716 тис. грн. або на 47,72%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів – на 19 645 тис. грн.. або на 17,91% та грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 53 747

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	148 202	218 918	100	100	70 716	x	47,72	100
– запаси	1100, 1110	109708	129353	74,03	59,09	19 645	-14,94	17,91	27,78
– дебіторська заборгованість	1120, 1155	7865	5189	5,31	2,37	-2 676	-2,94	-34,02	-3,78
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	30629	84376	20,67	38,54	53 747	17,88	175,48	76,00
– інші оборотні активи	1170, 1190	-	-	-	-	-	-	-	-

* розраховано автором на підставі джерела [39]

тис. грн.. або на 175,48%; також відбулось зменшення дебіторської заборгованості на 2 676 тис. грн.. або на 34,02%.

В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси – 74,03%, питома вага дебіторської заборгованості склала 5,31%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – 20,67%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – до 38,54%; відбулось зменшення питомої ваги дебіторської заборгованості до 2,37% та запасів до 59,09% .

Аналіз структури розміщення оборотних активів підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.11. Також слід

проаналізувати склад, структуру та динаміку оборотних активів підприємства за звітний період.

Таблиця 2.11 – Аналіз структури розміщення оборотних активів підприємства*;**;**

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	50 917	34,36	61 723	28,19	10 806	21,22	-6,16
– виробничі запаси*	19 966	13,47	26 461	12,09	6 495	32,53	-1,38
– незавершене виробництво*	20 317	13,71	23 176	10,59	2 859	14,07	-3,12
– поточні біологічні активи	10 634	7,18	12 086	5,52	1 452	13,65	-1,65
– витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
2. Сфера обігу в тому числі:	97 285	65,64	157 195	71,81	59 910	61,58	6,16
– готова продукція*	58 791	39,67	67 630	30,89	8 839	15,03	-8,78
– грошові кошти	30 629	20,67	84 376	38,54	53 747	175,48	17,88
– дебіторська заборгованість	7865	5,31	5189	2,37	-2676	-34,02	-2,94
– товари*	-	-	-	-	-	-	-
– інші**	-	-	-	-	-	-	-
Всього оборотний капітал	148 202	100	218 918	100	70 716	47,72	-

* Форма №5«Примітки до річної фінансової звітності», розділ VIII «Запаси».

** В склад інших оборотних активів необхідно включити вартість розділу «Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття».

*** розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.11 видно, що в звітному році порівняно з попереднім загальна величина оборотного капіталу підприємства збільшилась на 70 716 тис. грн.. або на 47,72%. Це відбулось за рахунок збільшення капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 10 806 тис. грн. або на 21,22% та капіталу, розміщеного в сфері обігу на 59 910 тис. грн.. або на 61,58%.

В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері обігу –65,64%, питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва склала 34,36%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотного капіталу: збільшилась питома

вага капіталу, розміщеного в сфері обігу та відповідно зменшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва на 6,16% пунктів.

Аналіз використання оборотних активів підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз використання оборотних активів*

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	143 652	171 390	27 738	19,31
2. Середньорічні залишки оборотних активів, * тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	133699,5	183560	49860,5	37,29
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100,1110	92515	119530,5	27015,5	29,20
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷1155	5337	6527	1190	22,30
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	35746	57502,5	21756,5	60,86
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	101,5	0	-101,5	-100
3. Кількість днів в періоді	x	360	360	0	0
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	399,03	476,08	77,05	19,31
5. Потреба в оборотних коштах одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	371,39	509,89	138,50	37,29
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	0	0	0	0
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	1,07	0,93	-0,14	-13,10
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	0,93	1,07	0,14	15,07
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	335,1	385,6	50,5	15,1
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	231,8	251,1	19,2	8,3
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	13,4	13,7	0,3	2,5
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	89,6	120,8	31,2	34,8
9.4. В інших оборотних активах	р.2.4 : р.4	0,3	0,0	-0,3	-100,0
10. Економія (надлишок) оборотних активів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	x	50,0*509,8 9=25749,4 5	x	x

11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	x	-	x	x
--	---------------------------	---	---	---	---

* Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується.

** розраховано автором на підставі джерела [39]

Розрахунки, наведені в табл. 2.12, свідчать що ефективність використання оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,14 обороти, збільшення коефіцієнту завантаженості на 0,14 та збільшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 50,5 днів (за рахунок збільшення часу перебування коштів в запасах – на 19,2 днів, в грошових коштах – на 31,2 дня, в коштах в розрахунках – на 0,3 дня). Це призвело до залучення додаткової суми оборотних коштів у розмірі 25749,45 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷ 1155	7865	5189	100	100	-2676	x	-34,02	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	423	0	5,38	0	-423	-5,38	-	15,81

Продовження табл. 2.13

1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **:	1130÷1145	7 412	3 515	94,24	67,74	-3 897	-26,50	-52,58	145,63
– за виданими авансами	1130	7 412	2 531	94,24	48,78	-4 881	-45,46	-65,85	182,40
– з бюджетом,	1135	0	984	0	18,96	984	18,96	-	-36,77
– в тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-	-	-	-	-	-
– з нарахованих доходів	1140	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	30	1 674	0,38	32,26	1 644	31,88	в 54,8 раз	-61,43

* якщо у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» міститься додаткова стаття «Векселі отримані», її необхідно додати до п.1.1 таблиці 2.14.

** якщо у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» інформація про вартість дебіторської заборгованості за розрахунками наводиться ще й у додаткових статтях, їх необхідно додати у п.1.2 табл. 2.16.

*** розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.13 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року зменшилась на 2676 тис. грн.. або на 34,02%. Це відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 423 тис. грн.. або на 100%, заборгованості за розрахунками – на 3 897 тис. грн.. або 52,58%; також відбулось збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 1 644 тис. грн.. або в 54,8 разів.

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованість за розрахунками – 94,24%, питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги склала 5,38%, іншої заборгованості – 0,38%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості на 31,88% п.; зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками та дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 26,50%. пункти та 5,38% пункти відповідно.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення*

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення заборгованості	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	за товари, роботи, послуги	іншої поточної
Попередній рік	Всього, в тому числі:	423	100	30	100	x	x
	– до 12 місяців	423	100	30	100	x	x
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	x	x
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	x	x
Звітний рік	Всього, в тому числі:	0	0	4798	100	-423	4768
	– до 12 місяців	0	0	4798	100	-423	4768
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

* розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.14 видно, що в попередньому році 100% дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги погашається у найкоротшій термін – до 12 місяців. В звітному році дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги відсутня. Також як в попередньому так і в звітному році 100% іншої поточної дебіторської заборгованості погашається в строк до 12 місяців. Ці зміни є позитивними в діяльності підприємства.

Джерела формування активів підприємства відображають, звідки організація отримує фінансові ресурси для своєї діяльності та як вони структуруються. Аналіз цих джерел дозволяє оцінити фінансову стабільність,

залежність від зовнішнього фінансування та ефективність управління ресурсами.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства є важливим етапом у фінансовому аналізі, оскільки він допомагає зрозуміти, як підприємство фінансує свою діяльність і як змінюється структура активів у часі. Він дозволяє оцінити фінансову стабільність і ризики підприємства, а також розробити стратегії для оптимізації структури капіталу.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	221330	287606	66276	29,94
1. Власний капітал, тис. грн.	1495	202468	267773	65305	32,25
– в % до усіх джерел		91,48	93,10	1,63	x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн., – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1195 – 1695	129340	199085	69745	53,92
		58,44	69,22	10,78	x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	1595	12487	8203	-4284	-34,31
– в % до усіх джерел		5,64	2,85	-2,79	x
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	1500 ÷ 1515	2902	2775	-127	-4,38
– в % до усіх джерел		1,31	0,96	-0,35	x
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн.	1520, 1525	9585	5428	-4157	-43,37
– в % до усіх джерел		4,33	1,89	-2,44	x
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	1695	6375	11630	5255	82,43
– в % до усіх джерел		2,88	4,04	1,16	x

Продовження табл. 2.15

3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	1600, 1610	3338	5834	2496	74,78
– в % до усіх джерел		1,51	2,03	0,52	х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн.	1600	3338	5834	2496	74,78
– в % до усіх джерел		1,51	2,03	0,52	х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1605, 1615÷1645	3036	5542	2506	82,54
– в % до усіх джерел		1,37	1,93	0,56	х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн.	1660	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	х
3.4. Інші поточні зобов'язання	1665,1690	1	254	253	в 253 рази
– в % до усіх джерел		0,00	0,09	0,09	х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн.	1700	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	х

* якщо у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» інформація про вартість джерел формування активів підприємства наводиться ще й у додаткових статтях, їх необхідно додати у склад відповідних показників табл. 2.15.

* розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.15 видно, що в звітному році порівняно з попереднім джерела формування активів підприємства збільшились на 66276 тис. грн.. або на 29,94%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 65305 тис. грн.. або на 32,25% та поточних зобов'язань і забезпечень на 5255 або на 82,43%; також відбулось зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 4284 тис. грн.. або на 34,31%.

В структурі джерел формування активів підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займав власний капітал – 91,48%, питома вага

довгострокових зобов'язань і забезпечень склала 5,64%, поточних зобов'язань і забезпечень – 2,88%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі джерел формування активів підприємства: збільшилась питома вага власного капіталу та поточних зобов'язань і забезпечень на 1,63% пункти та 1,16% пункти відповідно; зменшилась питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень на 2,79% пункти.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	202468	267773	65305	32,25
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	285	285	0	0
– в % до власного капіталу		0,14	0,11	-0,03	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	56211	69196	12985	23,10
– в % до власного капіталу		27,76	25,84	-1,92	x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	145972	198292	52320	35,84
– в % до власного капіталу		72,10	74,05	1,96	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x

* розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.16 видно, що власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 65305 тис. грн.. або на 32,25%. Це відбулось за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку підприємства на

52320 тис. грн.. або на 35,84% та резервного капіталу на 12985 тис. грн.. або на 23,10%.

В структурі власного капіталу підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займав нерозподілений прибуток – 72,10%, питома вага резервного капіталу склала 27,76%, зареєстрованого (пайового) капіталу - 0,14%. В звітному році відбулись наступні зміни структурі власного капіталу підприємства: зменшилась питома вага резервного капіталу та зареєстрованого (пайового) капіталу на 1,92% п. та 0,03% п. відповідно та збільшується питома вага нерозподіленого прибутку на 1,96% пункти.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства*;**;**

Показники	Код рядка / Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф. № 2, р. 2350 (2355)	47158	66181	19023
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф. № 1, р. 1300	207102,5	254468	47365,5
2.1. Основного капіталу*	Ф. № 1, р. 1095	73403	70908	-2495
2.2. Оборотного капіталу*	Ф. № 1, р.1195	133699,5	183560	49860,5
а) в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф. № 1, р.1495 – р.1095	106003	164212,5	58209,5
3. Рентабельність капіталу, %	$1 / 2 * 100\%$	22,77	26,01	3,24
4. Рентабельність основного капіталу, %	$1 / 2.1 * 100\%$	64,25	93,33	29,09
5. Рентабельність оборотного капіталу, %	$1 / 2.2 * 100\%$	35,27	36,05	0,78
6. Рентабельність власного оборотного капіталу**, %	$1 / 2.2a) * 100\%$	44,49	40,30	-4,19

* Розраховується за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

**Якщо підприємство не має власного оборотного капіталу (за результатами розрахунку отримано від'ємний результат), його рентабельність не розраховується

*** розраховано автором на підставі джерела [39]

Розрахунки, наведені в табл. 2.17 показують, що в звітному році у порівнянні з попереднім показники рентабельності капіталу підприємства збільшились:

– всього капіталу – на 3,24% п., за рахунок збільшення чистого прибутку на 19023 тис. грн. та середньорічної суми капіталу на 47365,5 тис. грн.;

– основного капіталу – на 29,09% п. за рахунок збільшення чистого прибутку на 19023 тис. грн. та зменшення середньорічної суми основного капіталу на 2495 тис. грн.;

– оборотного капіталу – на 0,78% п. за рахунок збільшення чистого прибутку на 19023 тис. грн. та середньорічної суми оборотного капіталу на 49860,5 тис. грн..

Та зменшилась рентабельність власного оборотного капіталу – на 4,19% п. за рахунок збільшення чистого прибутку на 19023 тис. грн. та середньорічної суми власного оборотного капіталу на 58209,5 тис. грн.

Ці зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості*,**,***

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷16 45,1690	3037	5796	100	100	2759	x	90,85	100

Продовження табл. 2.18

1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605, 1615	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610, 620÷1645	3036	5542	99,97	95,62	2506	-4,35	82,54	90,83
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	1 385	0	45,60	0	-1 385	-45,60	-100	-50,20
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	1625	145	222	4,77	3,83	77	-0,94	53,10	2,79
– з оплати праці	1630	461	703	15,18	12,13	242	-3,05	52,49	8,77
– за одержаними авансами	1635	0	3 427	0	59,13	3 427	59,13	-	124,21
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	1 045	1 190	34,41	20,53	145	-13,88	13,88	5,26
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	1	254	0,03	4,38	253	4,35	в 253 рази	9,17

* якщо у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» міститься додаткова стаття «Векселі видані», її необхідно додати у п.1.1 табл. 2.11.

** якщо у формі №1 «Баланс» інформація про вартість кредиторської заборгованості за розрахунками наводиться ще й у додаткових статтях, їх необхідно додати у п.1.2 таблиці 2.18.

*** розраховано автором на підставі джерела [39]

З табл. 2.18 видно, що кредиторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком збільшилась на 2759 тис. грн.. або на 90,85%. Це відбулось за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за розрахунками на 2506 тис. грн. або на 82,54% та інших поточних зобов'язань – на 253 тис. грн.. або в 253 рази.

В структурі кредиторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками – 99,97%, питома вага інших поточних зобов'язань склала 0,03%. На кінець звітного

року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 4,35% п., збільшилась питома вага інших поточних зобов'язань на 4,35% п..

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.19.

З табл. 2.19 видно, що на кінець попереднього року сталося перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на 2 027 тис. грн. Це відбулось за рахунок перевищення кредиторської заборгованості за розрахунками на 2 027 тис. грн.

Таблиця 2.19 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства*

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	-	-	-	-
2. За розрахунками*:	3 515	5542	-	2 027
– з бюджетом,	984	-	984	-
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	2 531	-	2 531	-
– зі страхування	-	222	-	222
– з оплати праці	-	703	-	703
– за одержаними (отриманими) авансами	-	3 427	-	3 427
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	1 190	-	1 190
3. Інші види заборгованості	1 674	254	1 420	-
Всього	5 189	5 796	1 420	2 027

* якщо у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» інформація про вартість дебіторської та кредиторської заборгованості за розрахунками наводиться ще й у додаткових статтях, їх необхідно додати у п. 2 табл. 2.19.

* розраховано автором на підставі джерела [39]

2.4. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.20.

Дані розрахунків, які наведені в табл. 2.20, показують, що фінансова ситуація на підприємстві є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів (а на кінець звітного року з урахуванням короткострокових кредитів банків) достатньо для покриття запасів, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Таблиця 2.20 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками*

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	156 344	202 468	267 773
2. Необоротні активи (1095)	73 678	73 128	68 688
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	82 666	129 340	199 085
4. Короткострокові кредити банків (1600)	0	3 338	5 834
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	82 666	132 678	204 919
6. Запаси (1100)	69 416	99 074	117 267
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6))	13 250	30 266	81 818
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	13 250	33 604	87 652
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	-	-	-
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	абс. стійка	абс. стійка	абс. стійка

* розраховано автором на підставі джерела [39]

Відповідно до забезпеченості запасів, згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

1. *Абсолютна стійкість* – цей тип фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу, платоспроможність підприємства гарантовано:

$$\text{Запаси} < \frac{\text{Власний оборотний капітал}}$$

2. *Нормальна стійкість* – для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та короткострокові кредити та позики, платоспроможність гарантована:

$$\text{Запаси} \leq \left(\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Короткострокові кредити банків}} \right)$$

3. *Нестійкий, передкризовий (критичний) фінансовий стан* – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та короткострокових кредитів і позик залучають джерела, які послабляють фінансову напругу (наприклад, кредиторську заборгованість), платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів:

$$\text{Запаси} \leq \left(\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Короткострокові кредити банків}} \right) + \text{Джерела, які послаблюють фінансову напругу: кредиторська заборгованість}$$

4. *Кризовий фінансовий стан* – для забезпечення запасів, не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

Джерела, які послаблюють фінансову напругу: кредиторська заборгованість

$$\text{Запаси} > (\text{Власний оборотний капітал}) + (\text{Короткострокові кредити банків}) + \text{Джерела, які послаблюють фінансову напругу: кредиторська заборгованість}$$

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.21.

Як видно з табл. 2.21, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів.

Таблиця 2.21 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,81	0,91	0,93	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700	0,23	0,09	0,07	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1095 + 1695 – 1095 або 1195-1695	82666	129340	199085	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	0,53	0,64	0,74	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	0,69	0,87	0,91	0,1
	1195+1200				

* розраховано автором на підставі джерела[39]

Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться в межах норми та показує, що підприємство на початок попереднього року на 1 грн. власного капіталу залучало 0,23грн. залучених коштів, на кінець попереднього року – 0,09грн., на кінець звітнього року – 0,07 грн.; зменшення значення даного показника позитивно характеризує діяльність підприємства. Підприємство має власні оборотні кошти впродовж двох років, величина яких збільшується на кінець звітнього року, що викликало збільшення значення коефіцієнта маневреності власного капіталу на кінець звітнього року. Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами має тенденцію до зростання впродовж двох років. Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітнього року*

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	30629	84376	Π_1 – Найбільш Термінові зобов'язання (1605+1615÷1660++1690+1700)	3037	5796	27592	78580
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	7865	5189	Π_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	3338	5834	4527	-645
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+ +1200)	109708	129353	Π_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	12487	8203	97221	121150

<i>A₄</i> – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	73128	68688	<i>П₄</i> - Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	202468	267773	-129340	-199085
<i>Баланс</i>	221330	287606	<i>Баланс</i>	221330	287606	-	-

* розраховано автором на підставі джерела[39]

З табл. 2.22 видно, що баланс підприємства в попередньому році є абсолютно ліквідним. В звітному році баланс підприємства не є абсолютно ліквідним так як друга нерівність не виконується:

На початок року: $A_1 > П_1$; $A_2 > П_2$; $A_3 > П_3$; $A_4 < П_4$.

На кінець року: $A_1 > П_1$; $A_2 < П_2$; $A_3 > П_3$; $A_4 < П_4$.

За даними табл. 2.22 необхідно визначити чи є ліквідним баланс підприємства на підприємстві та зробити відповідні висновки.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.23) за допомогою табл. 2.23.

Таблиця 2.23 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{1195+1200}{1695}$	= 2,0	49,81	23,25	18,82	-4,42
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	$\frac{1195+1200-1100-1110}{1695}$	1,0	18,33	6,04	7,70	1,66
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{1160+1165}{1695}$	> 0,2 [0,25... 0,35]	17,08	4,80	7,26	2,45

* розраховано автором на підставі джерела[39]

З табл. 2.23 видно, що коефіцієнти швидкої, поточної та абсолютної ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про згоду підприємства покрити свої термінові зобов'язання.

Результати фінансового аналізу діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки наведені в таблиці 2.24.

Таблиця 2.24 – Результати фінансового аналізу діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК» в 2021 році порівняно з 2022 роком*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	143 652	171 390	27 738	19,31
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	85 984	106 807	20 823	24,22
3. Адміністративні витрати, тис.грн.	4 675	4 849	174	3,72
4. Витрати на збут, тис.грн.	3 824	3 660	-164	-4,29
5. Валовий прибуток, тис.грн.	57 668	64 583	6 915	11,99
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	94483	115316	20833	22,05
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	65,77	67,28	1,51	2,30
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	47 158	66 181	19 023	40,34
в тому числі:				
- від основної операційної діяльності	49169	56074	6905	14,04
- від іншої операційної діяльності	-1938	10948	12886	в - 6.6. р.
- від фінансової діяльності	3	-682	-685	в- 228,3 р.
- від іншої діяльності	-76	-159	-83	109,21
9. Податок на прибуток, тис.грн.	0	0	0	0
10. Чистий прибуток, тис.грн.	47 158	66 181	19 023	40,34
11. Середня річна вартість оборотних активів, тис.грн.	133699,5	183560	49860,5	37,29
12. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,07	0,93	-0,14	-13,10
13. Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	335,1	385,6	50,5	15,1
14. Коефіцієнт автономії	0,91	0,93	0,02	1,78
15. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	0,09	0,07	-0,02	-20,50
16. Наявність власних оборотних коштів	129340	199085	69745	53,92
17. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,64	0,74	0,10	16,38

18. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	0,87	0,91	0,04	4,20
19. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	23,25	18,82	-4,42	-19,03
20. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	6,04	7,70	1,66	27,54
21. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,80	7,26	2,45	51,00
22. Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,84	x
23. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	22,77	26,01	3,24	x
24. Рентабельність власного капіталу, %	26,29	28,15	1,86	x
25. Рентабельність основного капіталу, %	64,25	93,33	29,09	x
26. Рентабельність оборотного капіталу, %	35,27	36,05	0,78	x
27. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	44,49	40,30	-4,19	x

*Сформовано автором на підставі джерела [39]

З таблиці 2.24 слідує, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 27 738 тис. грн (19,31%), що свідчить про зростання обсягу продажів та попиту на продукцію підприємства. Собівартість реалізованої продукції зросла на 20 823 тис. грн (24,22%), що перевищує темп зростання доходу, свідчить про зростання витрат на виробництво. Адміністративні витрати незначно зросли на 174 тис. грн (3,72%), що свідчить про стабільність витрат на управління підприємством. Витрати на збут знизилися на 164 тис. грн (-4,29%), що може вказувати на оптимізацію витрат або зміну стратегії збуту. Валовий прибуток збільшився на 6 915 тис. грн (11,99%), що свідчить про покращення прибутковості основної діяльності. Повна собівартість реалізованої продукції зросла на 20 833 тис. грн (22,05%), що перевищує темп зростання валового прибутку. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції зросли на 1,51 коп. (2,30%), що вказує на збільшення витрат на одиницю продукції.

Фінансовий результат до оподаткування зріс на 19 023 тис. грн (40,34%), що вказує на значне покращення фінансових результатів підприємства:

- основна операційна діяльність: збільшення на 6 905 тис. грн (14,04%);

- інша операційна діяльність: збільшення на 12 886 тис. грн (у 6,6 разів);

- фінансова діяльність: зменшення на 685 тис. грн (у 228,3 рази);

- інша діяльність: зменшення на 83 тис. грн (109,21%).

Чистий прибуток збільшився на 19 023 тис. грн (40,34%), що свідчить про покращення загальної фінансової стабільності підприємства.

Ефективність використання оборотних активів погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності (знизився на 0,14 (-13,10%)) та збільшення тривалості одного обороту (збільшилася на 50,5 днів (15,1%)).

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Коефіцієнти швидкої, поточної та абсолютної ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про зможу підприємства покрити свої термінові зобов'язання.

Рентабельність виробництва збільшилася на 2,84%, що свідчить про покращення ефективності виробничої діяльності. Рентабельність всього вкладеного капіталу збільшилася на 3,24%, що вказує на підвищення прибутковості вкладеного капіталу. Рентабельність власного капіталу збільшилася на 1,86%, що свідчить про покращення прибутковості власного капіталу. Рентабельність основного капіталу збільшилася на 29,09%, що свідчить про значне покращення ефективності використання основних засобів. Рентабельність оборотного капіталу збільшилася на 0,78%, що вказує на покращення ефективності використання оборотних активів. Рентабельність власного оборотного капіталу знизилася на 4,19%, що вказує на деяке зниження прибутковості власного оборотного капіталу.

Висновки до другого розділу

В другому розділі кваліфікаційної роботи магістра проведено фінансово-економічний аналіз діяльності в ТОВ «ДРУЖБА СВК» за результатами якого можна зробити наступні висновки:

1. ТОВ «ДРУЖБА СВК» є підприємством, діяльність якого має глибоке історичне коріння. Сучасний організаційний формат підприємства - сільськогосподарський виробничий кооператив, перетворений у 2000 році відповідно до Закону України «Про колективну власність». Управління здійснюється через Загальні збори членів Кооперативу, Правління та Ревізійну комісію, що забезпечує контроль за діяльністю. ТОВ «ДРУЖБА СВК» реалізує свою продукцію як через власну роздрібну мережу, що включає магазини, кафе та бар, так і шляхом прямих продажів приватним підприємцям з різних регіонів України.

Основна продукція підприємства - зернові та олійні культури, м'ясо та м'ясні вироби, що дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним на внутрішньому ринку.

Діяльність ТОВ «ДРУЖБА СВК» у 2022 році характеризується значними викликами, пов'язаними зі скороченням виробництва та зниженням ефективності використання ресурсів. Разом із цим, підприємство демонструє покращення фінансових результатів, що відкриває можливості для вдосконалення стратегій управління. Для забезпечення сталого розвитку слід зосередитися на оптимізації витрат, підвищенні продуктивності праці та ефективності використання ресурсів.

2. Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» свідчить про суттєве покращення його економічних показників у звітному році порівняно з попереднім.

Зокрема, фінансовий результат до оподаткування збільшився на 19 023 тис. грн, або на 40,34%, що є наслідком зростання прибутку від реалізації продукції та ефективнішої операційної діяльності.

Основним фактором збільшення результату від основної операційної діяльності стало зростання чистого доходу від реалізації продукції на 27 738 тис. грн (19,31%) при помірному збільшенні витрат. Зменшення витрат на збут також сприяло покращенню цього показника.

Фінансовий результат від іншої операційної діяльності в звітному році зріс у 6,6 разів, досягнувши 10 948 тис. грн, завдяки перетворенню збитку на прибуток від операційної курсової різниці. Водночас було зафіксоване зменшення прибутків від реалізації інших необоротних активів та інших операційних доходів.

Незважаючи на загальне покращення фінансових показників, збитки від фінансової та іншої діяльності негативно вплинули на загальний результат. Зокрема, збитки від фінансової діяльності збільшилися у 228,3 рази через значне зростання витрат на виплату процентів, а збитки від іншої діяльності зросли на 109,21% через збільшення витрат на списання необоротних активів.

Отже, підприємство ТОВ «ДРУЖБА СВК» демонструє позитивну динаміку фінансових результатів, зокрема завдяки зростанню доходів від основної та іншої операційної діяльності. Разом з тим, значний вплив мають збитки від фінансової та іншої діяльності, що вимагає розробки заходів для їх мінімізації у майбутньому.

3. Аналіз фінансового стану ТОВ «ДРУЖБА СВК», проведений на основі даних фінансової звітності (форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності»), показав позитивні тенденції в динаміці його діяльності. Загальний обсяг валюти балансу зріс як у попередньому, так і у звітному році. Зокрема, приріст валюти балансу на кінець попереднього року становив 14,75%, а на кінець звітного року – 29,94%. Таке зростання свідчить про розширення діяльності підприємства та активізацію його операційної діяльності.

Детальний аналіз структури активів продемонстрував, що збільшення валюти балансу зумовлено зростанням оборотних активів на 47,72% (70 716 тис. грн.), у той час як необоротні активи зменшились на 6,07% (4 440 тис. грн.). Основні зміни в структурі активів включають зменшення питомої ваги необоротних активів на 9,16% та збільшення питомої ваги оборотних активів на таку ж величину. Особливо значним було зростання грошових коштів та їх еквівалентів, яке досягло 175,48% (53 747 тис. грн.), що покращило ліквідність підприємства. У структурі оборотних активів спостерігаються зміни: зменшилась питома вага запасів та дебіторської заборгованості, водночас зросла частка грошових коштів та поточних фінансових інвестицій. Це свідчить про підвищення ефективності управління ліквідними ресурсами. Аналіз розміщення оборотного капіталу показав зростання капіталу, розміщеного в сфері виробництва, на 21,22% та в сфері обігу – на 61,58%. У звітному періоді підприємство ТОВ «ДРУЖБА СВК» зосередилось на посиленні обіговості своїх ресурсів, що сприяло зміцненню фінансової стабільності.

Загалом, зміни фінансових показників підприємства за досліджуваний період свідчать про стабільне зростання, ефективне управління ресурсами та позитивну динаміку фінансового стану, що є основою для подальшого розвитку підприємства.

4. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності ТОВ «ДРУЖБА СВК» показує стабільний стан фінансів та ефективність його діяльності. Згідно з даними, підприємство демонструє абсолютну фінансову стійкість, оскільки власних оборотних коштів достатньо для покриття запасів. Збільшення власного капіталу та позитивна динаміка власних оборотних коштів свідчать про стабільність фінансового стану і незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнти автономії та співвідношення залучених і власних коштів знаходяться в межах нормативних значень, що підтверджує зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Зростання коефіцієнта маневреності власного капіталу

та забезпечення оборотних активів власними коштами демонструє підвищення фінансової гнучкості підприємства. Оцінка ліквідності показує, що підприємство має змогу погасити свої короткострокові зобов'язання завдяки наявності ліквідних активів. Хоча баланс у звітному році не є абсолютно ліквідним, коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності перебувають у межах норми, що підтверджує його здатність покрити термінові фінансові зобов'язання.

Загалом, аналіз фінансових показників ТОВ «ДРУЖБА СВК» свідчить про ефективне управління фінансами підприємства та його стабільне функціонування на ринку.

3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1. Характеристика організації обліку на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Облік на ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлений наступними видами: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий.

Оперативний облік в ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні відповідними менеджерами.

Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у віддалі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності.

Бухгалтерський облік на ТОВ «ДРУЖБА СВК» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та та НП(С)БО і П(С)БО. Ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК» регулюється Наказом керівника «Про облікову політику підприємства», в якому обумовлені певні особливості обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Веденням обліку у ТОВ «ДРУЖБА СВК» займається відділ бухгалтерії. До обов'язків головного бухгалтера відносять:

1. Забезпечення ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних.

2. Організація роботи бухгалтерської служби, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

3. Вимагання від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

4. Вживання всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрахбухгалтерського обліку та збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну.

5. Забезпечення складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписання її та подання в установлені строки користувачам.

6. Здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

7. Бере участь у підготовці та поданні інших видів періодичної звітності, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями.

8. За погодженням з власником (керівником) підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, проводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

9. Здійснює контроль за веденням касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

10. Бере участь у проведенні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

11. Організує роботу з підготовки пропозицій для власника (керівника) підприємства щодо:

– визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку з урахуванням діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;

– розроблення системи і форм внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та правил документообігу, додаткової системи

рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій;

- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених облікових документів;

- вибору оптимальної структури бухгалтерської служби та чисельності її працівників, підвищення професійного рівня бухгалтерів, забезпечення їх довідковими матеріалами;

- поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців;

- впровадження автоматизованої системи оброблення даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства чи удосконалення діючої;

- забезпечення збереження майна, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, залучення кредитів та їх погашення;

- виділення на окремий баланс філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства та включення їх показників до фінансової звітності підприємства.

12. Керує працівниками бухгалтерського обліку підприємства та розподіляє між ними посадові завдання та обов'язки.

Схема зображення централізованої форми організації бухгалтерського обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлено на рисунку 3.1.

Для чіткої організації і планування роботи, а також раціонального розподілу праці на підприємстві розробляються посадові інструкції на кожну посаду, передбачену штатним розкладом.

Посадова інструкція головного бухгалтера складена на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» відповідно до вимог чинного законодавства України.

На підприємстві використовується програма BAS бухгалтерія, а для спрощення розрахунків з банками, а також прискорення здійснюваних платежів, запроваджена система «клієнт – банк».

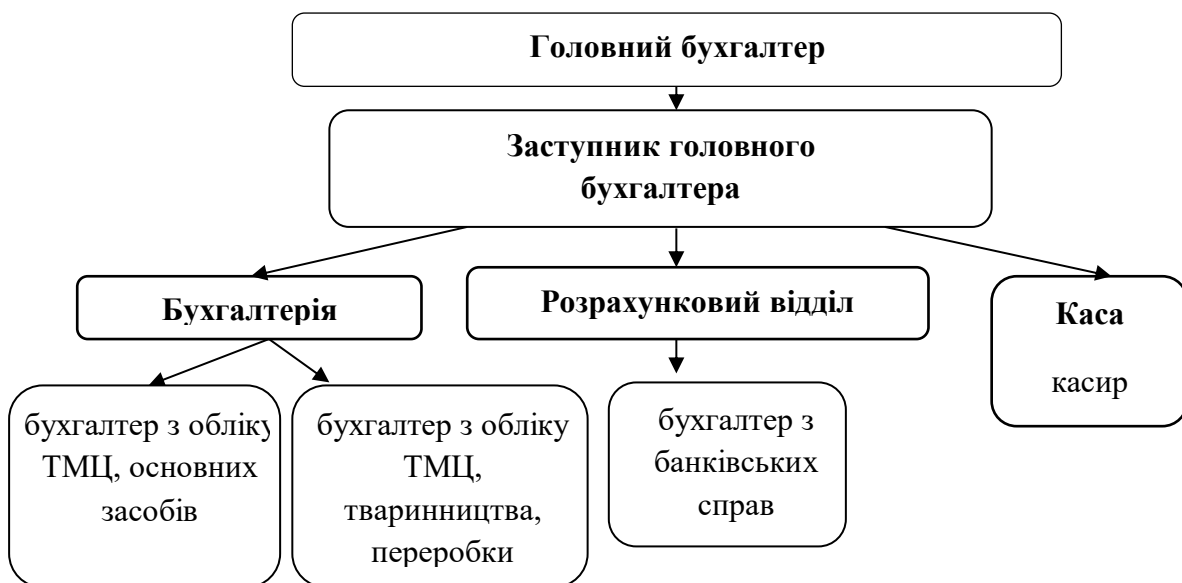

Рис. 3.1 – Схема зображення централізованої форми організації бухгалтерського обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

*Сформовано автором на підставі джерела [39]

На підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» застосовується автоматизована форма обліку (рис. 3.2).

Рис. 3.2 – Схема автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку, яка використовується на ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

*Сформовано автором на підставі джерела [39]

Працівники відділу бухгалтерії також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel. Дані програми необхідні для здійснення внутрішнього документообігу, створення робочої документація і звітів для керівництва підприємства. У програмі MS Word в основному створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва та державних служб. У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших обчислень, дозволяє вирішувати завдання і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Таким чином, відділ бухгалтерії працює злагоджено завдяки новим автоматизованим технологіям, програмним забезпеченням та кваліфікованими працівниками відділу. Більша частина завдань, покладених на відділ бухгалтерії вирішується на більш якісному рівні та з використанням меншого часу завдяки комп'ютерним технологіям та інтегрованих на ньому програмам.

У товаристві з обмеженою відповідальністю «ДРУЖБА СВК» організація обліку запасів ґрунтується на ретельному документуванні й відображенні в бухгалтерському обліку всіх операцій, пов'язаних з їхнім рухом. Це включає надходження, зберігання та вибуття запасів. Виробничі запаси можуть надходити на підприємство різними шляхами: через закупівлю, власне виготовлення, внесення до статутного капіталу, обмін або отримання на безоплатній основі.

Процес закупівлі запасів є плановим і передбачає укладання договорів постачання. У таких договорах визначають кількість, ціну, якість товарів, а також терміни поставки кожної партії. При виборі постачальників ТОВ «ДРУЖБА СВК» враховує вартість матеріалів, їхній обсяг, якість, репутацію постачальника, транспортні витрати, можливість отримання знижок за великий обсяг замовлень і можливість відстрочення платежу.

Після надходження запасів на склад вони підлягають ретельній перевірці на відповідність якості, кількості, асортименту та умовам поставки, зазначеним у супровідних документах. Якщо не виявлено розбіжностей, запаси оприбутковують. У бухгалтерському обліку для таких операцій використовуються рахунки класу 2 «Запаси», зокрема рахунок 20 «Виробничі запаси». На дебеті цього рахунка відображається надходження та дооцінка запасів, а на кредиті – їхнє списання у виробництво, переробку, передачу або уцінка.

Облік запасів деталізується за субрахунками. Наприклад, на субрахунку 201 «Сировина й матеріали» фіксується рух сировини та матеріалів, що входять до складу продукції, яка виготовляється, або використовуються для господарських потреб. Основні матеріали утворюють матеріальну основу продукції, тоді як допоміжні забезпечують виробничі чи управлінські потреби.

На субрахунку 202 враховуються купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, що використовуються у виробництві. Ці активи можуть бути сировиною, яка пройшла певну стадію обробки, або деталями, які слугують матеріальною основою продукції. Субрахунок 203 «Паливо» охоплює тверде та рідке паливо, що застосовується у виробництві, для транспортних потреб чи опалення приміщень.

Окремо ведеться облік на субрахунках, таких як 204 «Тара й тарні матеріали» (упаковка, ящики тощо), 205 «Будівельні матеріали» (матеріали для будівельних робіт), 206 «Матеріали, передані в переробку», і 207 «Запасні частини» (деталі для ремонту обладнання). Субрахунок 208 відображає облік матеріалів сільськогосподарського призначення, таких як добрива, насіння, корми. На субрахунку 209 ведеться облік інших матеріалів, наприклад відходів виробництва або брухту.

Відображення надходження запасів залежить від джерела: закупівля у постачальників, отримання підзвітними особами, виготовлення власними силами чи безоплатне надходження.

У кожному випадку здійснюється відповідний запис у бухгалтерському обліку. Для ТОВ «ДРУЖБА СВК» основним джерелом надходження є закупівля запасів за укладеними договорами з постачальниками. У разі розбіжностей між фактичною кількістю матеріалів і зазначеною у накладних складаються акти для врегулювання претензій.

Таким чином, управління виробничими запасами на підприємстві «ДРУЖБА СВК» включає чітко налагоджену систему контролю, обліку та аналізу, що забезпечує ефективність їх використання та облік фінансових результатів операцій.

Типові операції з відображення надходження виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. - Відображення надходження виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Придбання виробничих запасів у постачальника з наступною оплатою			
1	Отримані запаси від постачальника (без ПДВ)	20	63
2	Відображається податковий кредит (ПДВ)	641	63
3	Відображаються транспортно-заготівельні витрати	20	66, 65, 68
4	Оплачено рахунок постачальника (з ПДВ):	63	31
Придбання виробничих запасів у постачальника з попередньою оплатою			
1	Перерахована попередня оплата постачальнику (з ПДВ)	371	311
2	Відображається податковий кредит	641	644
3	Отримані запаси (без ПДВ)	20	63
4	Списується податковий кредит	644	63
5	Проводиться взаємозалік заборгованості (з ПДВ)	63	371
Одержання виробничих запасів як внеску до статутного фонду			
1	Відображається формування статутного капіталу	46	40
2	Отримано внесок до статутного капіталу у вигляді виробничих запасів	20	46
3	Виявлення надлишку виробничих запасів	20	719

*сформовано автором на підставі джерела [39]

Вибуття запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» відбувається під час їх використання у виробництві продукції, продажу, безкоштовної передачі або нестачі, що зазначено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2. - Відображення вибуття виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Реалізація виробничих запасів			
1	– з наступною оплатою Відвантажено запаси і визнано дохід (з ПДВ)	36	712
2	Відображено податкове зобов'язання	712	641
3	Відображено собівартість реалізованих запасів	943	20
4	Списано чистий дохід від реалізації на фінансовий результат	712	79
5	Списано собівартість реалізованих запасів на фінансовий результат	79	943
6	Відображено фінансовий результат: – прибуток	79	44
	– збиток	44	79
7	Одержано від покупця	31	377
1	. з попередньою оплатою Одержано попередню оплату від покупця (з ПДВ)	311	681
2	Відображено податкове зобов'язання	643	641
3	Передано запаси покупцю і визнано дохід (з ПДВ)	36	712
4	Списано податкове зобов'язання	712	643
5	Проведено взаємозалік розрахунків з покупцем	681	36
6	Відображено собівартість реалізованих запасів	943	20
7	Списано чистий дохід від реалізації запасів на фінансовий результат	712	79
8	Списано собівартість реалізованих запасів на фінансовий результат	79	943
9	Відображено фінансовий результат: – прибуток	79	44
	– збиток	44	79
Відпуск виробничих запасів на виробництво			
1	Відпущені запаси зі складу і витрачені на: – виробництво продукції	23	20
	– загальновиробничі потреби	91	20
	– адміністративні потреби	92	20
	– збут продукції	93	20
	– житлово-комунальні та соціально-культурні потреби	94	20

*Сформовано автором на підставі джерела [39]

Типова кореспонденція з обліку нестач на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3. - Облік нестач на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Нестача виробничих запасів		
I. Нестача виробничих запасів в межах норми природного убутку	91	20
II. Нестача виробничих запасів понад норму природного убутку, винні в якій установлені: Списано нестачу виробничих запасів понад норму природного убутку	947	20
Для контролю до встановлення винної особи відображено нестачу в позабалансовому обліку	072	
Нараховано заборгованість винної особи за відшкодуванням збитків	375	716
Списано з позабалансового обліку нестачу, винні в якій установлені		072
Отримано відшкодування збитків винною особою	30, 31, 66	375
Відображено ПДВ	716	641
Відображено різницю в цінах	716	642
Списано дохід від відшкодування нестачі на фінансовий результат	716	79
Списано нестачу на фінансовий результат	79	947
III. Нестача виробничих запасів понад норму природного убутку, винні в якій не встановлені: Списано нестачу виробничих запасів понад норму природного убутку	947	20
Для контролю до встановлення винної особи відображено нестачу в позабалансовому обліку	072	
Відображено ПДВ	949	641
Списано витрати, пов'язані з нестачею на фінансовий результат	79	947, 949

*Сформовано автором на підставі джерела [39]

Контроль використання виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» є важливим аспектом управління, що забезпечує раціональне використання матеріальних ресурсів, підвищення ефективності виробничого процесу та мінімізацію витрат. Для цього підприємство запроваджує комплексну систему контролю, яка охоплює всі етапи руху запасів: від планування їх закупівлі до списання після використання у виробництві.

Основні завдання внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів представлені на рисунку 3.3.

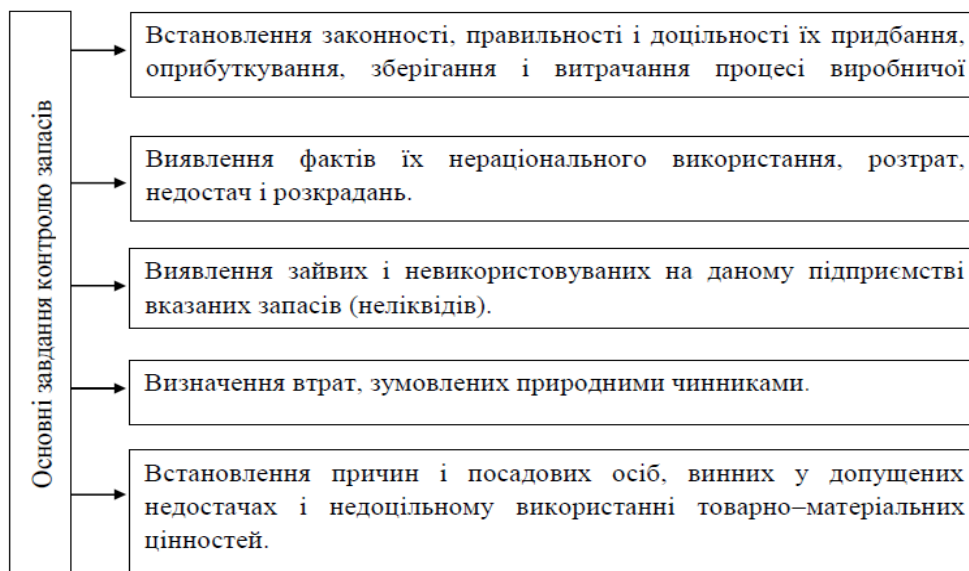

Рисунок 3.3 – Основні завдання внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів на підприємстві*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

В загальному вигляді внутрішньогосподарський контроль використання виробничих запасів на підприємстві відбувається за етапами, що наведені на рисунку 3.4.

Рисунок 3.4 – Етапи внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів на підприємстві*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

Якщо розглядати більш конкретно, то контроль починається з планування потреби у виробничих запасах, що здійснюється відповідно до запланованих обсягів виробництва, сезонних коливань попиту, стану запасів на складах та стратегічних цілей підприємства.

При цьому для здійснення контролю застосовуються джерела, наведені на рисунку 3.5.

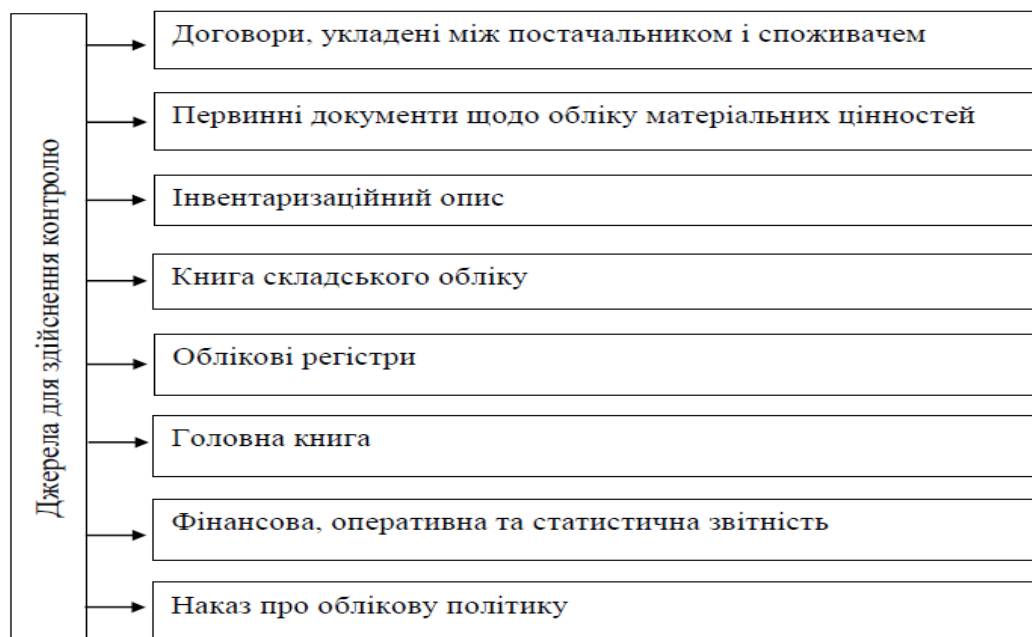

Рисунок 3.5 – Джерела інформації, які використовуються при здійсненні контролю*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

У ТОВ «ДРУЖБА СВК» проводиться аналіз обсягів необхідної сировини, матеріалів, комплектуючих та інших ресурсів для безперебійної роботи виробництва. Планування враховує норми витрат запасів на одиницю продукції, що забезпечує оптимальне співвідношення між рівнем запасів та витратами на їх зберігання.

Закупівля матеріалів є наступним етапом, де контроль полягає в обґрунтованому виборі постачальників, укладанні договорів із чітким визначенням умов поставок, якості, термінів та вартості ресурсів. У ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовуються критерії відбору постачальників, такі як надійність, ціна, умови оплати, можливість отримання знижок при великих

замовленнях або відстрочення платежів. Укладання договорів включає положення щодо відповідальності постачальників за якість продукції, що постачається, та терміни поставок, що дозволяє уникнути можливих перебоїв у забезпеченні підприємства необхідними матеріалами.

Окрему увагу приділяють контролю за зберіганням запасів. На підприємстві забезпечуються умови, що гарантують збереження якості матеріалів. Виробничі запаси розташовуються на спеціально обладнаних складах із дотриманням вимог щодо температурного режиму, вологості, безпеки та захисту від зовнішніх впливів. Регулярно проводяться інвентаризації, які дозволяють виявити надлишки, нестачі чи псування матеріалів.

Контроль за використанням запасів у виробничому процесі є одним із ключових напрямків. У ТОВ «ДРУЖБА СВК» впроваджені норми витрат матеріалів, які ретельно перевіряються під час виконання виробничих операцій. Аналітичний облік дозволяє виявляти будь-які відхилення фактичного використання ресурсів від планових показників. У разі перевищення норм витрат здійснюється аналіз причин, який може включати технічні проблеми, неефективність виробничих процесів або людський фактор.

Крім того, на підприємстві діє система автоматизації обліку запасів, яка забезпечує оперативне відстеження їх руху. Завдяки цьому керівництво отримує інформацію про залишки на складах, обсяги споживання та строки поставок, що дозволяє уникнути дефіциту або перевантаження складських приміщень.

На етапі списання матеріалів контроль забезпечує правильність відображення витрат у бухгалтерському обліку. Згідно з прийнятими стандартами, запаси списуються на виробничі витрати відповідно до затверджених актів. Всі документи проходять перевірку на відповідність фактичним даним, що дозволяє уникнути зловживань чи помилок у звітності.

Додатково контроль включає оцінку економічної ефективності використання запасів. Це здійснюється шляхом аналізу витрат на закупівлю, транспортування, зберігання та використання матеріалів у порівнянні з отриманими результатами виробництва. У разі виявлення перевищення витрат чи неефективного використання ресурсів розробляються заходи для їх оптимізації.

ТОВ «ДРУЖБА СВК» також проводить регулярні внутрішні аудити, що спрямовані на перевірку всіх етапів управління запасами. Це дозволяє виявити можливі ризики, наприклад, крадіжки, псування матеріалів чи невідповідність облікових даних реальній ситуації. Результати аудиту стають основою для впровадження коригувальних дій, таких як модернізація складських приміщень, автоматизація процесів або навчання персоналу.

Контроль за виробничими запасами проводиться в двох напрямках: перевірка їх фактичної наявності, що здійснюється через інвентаризацію, та перевірка коректності оцінки запасів в обліковій документації та звітності. Проведення інвентаризації є обов'язковим у випадках, що наведені на рисунку 3.6.

Рисунок 3.6 – Випадки обов'язкового проведення інвентаризації*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

Таким чином, система внутрішньогосподарського контролю з використання виробничих запасів у ТОВ «ДРУЖБА СВК» побудована на принципах комплексності, прозорості та відповідальності. Вона дозволяє підприємству не лише ефективно управляти своїми матеріальними ресурсами, але й досягати стратегічних цілей, забезпечуючи високу якість продукції та мінімальні витрати.

3.2. Аналіз динаміки, складу і структури запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки

Аналіз динаміки, складу та структури запасів є важливою складовою управління матеріальними ресурсами підприємства. Він дозволяє виявити закономірності змін обсягів запасів, оцінити їх раціональність та ефективність використання. У випадку ТОВ "ДРУЖБА СВК", яке функціонує в аграрному секторі, управління запасами має особливе значення через сезонний характер діяльності та необхідність ефективного використання ресурсів.

Динаміка виробничих запасів відображає зміни їх обсягу у часі, що може свідчити про особливості закупівельної політики, рівень попиту на продукцію, а також ефективність управління матеріальними ресурсами. Для ТОВ «ДРУЖБА СВК» характерними є сезонні коливання в обсягах запасів. Наприклад, перед початком посівної кампанії спостерігається зростання запасів насіння, добрив, паливно-мастильних матеріалів.

Під час аналізу динаміки виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» виконуються такі ключові завдання, які дозволяють оцінити ефективність управління матеріальними ресурсами та розробити заходи для їх оптимізації:

- аналіз динаміки передбачає порівняння фактичних обсягів запасів за різні періоди (місяці, квартали, роки). Це дає змогу оцінити, як змінюється

рівень запасів у залежності від сезону, попиту на продукцію, специфіки виробничого циклу підприємства;

- визначається, чи відповідають наявні запаси потребам основного виробничого процесу. Недостатні запаси можуть призвести до зупинки виробництва, тоді як надлишкові – до додаткових витрат на їх утримання;

- для ТОВ «ДРУЖБА СВК», характерні значні сезонні коливання у формуванні запасів. Перед початком посівної кампанії збільшується обсяг закупівлі насіння, добрив, паливно-мастильних матеріалів, тоді як після збору урожаю зростають запаси готової продукції;

- порівнюється фактичний рівень запасів із плановими показниками. Виявлення відхилень дозволяє зрозуміти, чи були допущені помилки у плануванні закупівель або використанні матеріалів;

- проводиться аналіз обсягу списання, втрат або псування запасів. Це дозволяє визначити рівень ефективності використання запасів у виробничому процесі;

- здійснюється аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників, які вплинули на зміну запасів. До внутрішніх можна віднести управлінські рішення щодо закупівель або виробництва, до зовнішніх – зміни цін на ринку, коливання попиту на продукцію, погодні умови тощо;

- на основі аналізу динаміки розраховується оптимальний рівень запасів, який забезпечить безперебійний виробничий процес і водночас мінімізує витрати на їх зберігання;

- визначається частка фінансових ресурсів, залучених для формування запасів, і оцінюється вплив цієї статті витрат на загальний фінансовий стан підприємства;

- на основі аналізу розробляються пропозиції щодо вдосконалення системи управління виробничими запасами, наприклад, через впровадження сучасних інформаційних технологій, поліпшення умов зберігання або оптимізацію графіка закупівель.

Аналіз складу запасів підприємства дозволяє оцінити, яка частка запасів припадає на кожну категорію. Наприклад, значна частка запасів може бути зосереджена у паливно-мастильних матеріалах, що характерно для періоду активного використання техніки.

Склад запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» охоплює кілька ключових категорій, характерних для аграрного підприємства:

1. Виробничі запаси – це сукупність матеріальних ресурсів, які підприємство використовує в процесі виробництва продукції. До них належать:

-сировина і матеріали. Виробничі запаси включають різні види сировини та матеріалів, що є базовими компонентами для створення продукції. Наприклад, до цієї групи відносяться добрива, необхідні для збагачення ґрунтів, а також насіння високої якості, що використовується для посіву сільськогосподарських культур. До сировини належать також засоби захисту рослин, які забезпечують ефективну боротьбу зі шкідниками та хворобами, підтримуючи високу врожайність;

-паливо є невід'ємною частиною запасів, адже воно забезпечує роботу сільськогосподарської техніки, транспорту та інших механізмів. У цей підрозділ включають дизельне паливо, яке переважно використовується для тракторів і комбайнів, бензин для легкових транспортних засобів, а також мастильні матеріали, що підтримують справність і продовжують термін служби техніки;

-тара і тарні матеріали становлять важливий компонент для транспортування, зберігання і пакування продукції. До цієї категорії входять мішки, ящики, контейнери, які забезпечують зручність перевезення сільськогосподарської продукції. Також тут використовуються обгорткові матеріали, такі як плівка, що захищає продукцію від пошкоджень та зовнішніх впливів;

-будівельні матеріали є ще одним важливим елементом виробничих запасів. Вони використовуються для підтримки, ремонту та будівництва

об'єктів підприємства. До них належать цемент, пісок, гравій, металоконструкції, деревина, що застосовуються для зведення складів, ангарів, теплиць або інших споруд, необхідних для виробничих потреб;

-запасні частини забезпечують безперебійну роботу техніки та обладнання підприємства. Це різноманітні деталі, такі як ремені, підшипники, фільтри для сільськогосподарських машин, комплектуючі для систем поливу, а також компоненти для ремонту автомобілів та транспорту, що використовуються на підприємстві;

-матеріали сільськогосподарського призначення є специфічним розділом запасів, що охоплює продукцію, яка безпосередньо впливає на виробництво. Сюди входять кормові суміші для тварин, засоби для заготівлі сінажу, силосу, а також посадковий матеріал для вирощування;

-малоцінні та швидкозношувані предмети, хоча і мають невисоку вартість, також відіграють значну роль у виробничій діяльності. До них відносяться ручні інструменти, наприклад, лопати, секатори, та інші знаряддя праці, робочий одяг і засоби індивідуального захисту для працівників, а також дрібне обладнання, що використовується для допоміжних процесів.

2. Незавершене виробництво включає ті ресурси та роботи, які вже були задіяні в виробничому процесі, але ще не досягли стану готової продукції. До цієї категорії входять:

- польові культури на різних стадіях вегетації. Це посіви, які перебувають у процесі росту, але ще не досягли стадії збирання;

- витрати на підготовку до виробництва. Наприклад, обробіток ґрунту, внесення добрив, підготовка техніки;

- тварини, що перебувають у процесі вирощування. В разі якщо підприємство займається тваринництвом, до цієї категорії можуть входити молоді тварини або тварини, що перебувають у стадії відгодівлі.

3. Готова продукція – це кінцевий результат виробничого циклу, що готовий до реалізації або подальшого використання. Для ТОВ «ДРУЖБА СВК» це можуть бути:

- зібраний урожай сільськогосподарських культур. Наприклад, зернові, технічні культури, овочі чи фрукти, що вже зібрані, очищені та зберігаються на складі;

- продукція тваринництва. Так як підприємство займається вирощуванням худоби, до готової продукції можуть входити м'ясо, молоко та інші продукти тваринництва;

- перероблена продукція. Це продукція, яка пройшла етап первинної переробки, наприклад, очищене насіння, фасовані овочі чи фрукти, вироблена комбікормова продукція тощо.

4. Поточні біологічні активи охоплюють живі організми, які використовуються у виробничій діяльності. У випадку ТОВ «ДРУЖБА СВК» це:

- сільськогосподарські культури в полі. Це рослини, які перебувають у стадії активного зростання та які планується збирати для подальшого використання чи реалізації;

- тварини, що утримуються для виробничих потреб. Наприклад, корови, свині чи інша худоба, що використовується для отримання молока, м'яса, або для відтворення стада.

Аналіз складу та структури запасів дозволяє виявити, які матеріали використовує підприємство, які з них є домінуючими, а також оцінити, чи є продукція матеріаломісткою. Дані про динаміку та структуру запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021–2022 роки представлені в таблиці 3.4.

З таблиці 3.4 видно, що аналізуючи динаміку показників складу та структури запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021–2022 роки, можна зробити висновок, що загальна сума запасів зросла на 19 645 тис. грн, або на 17,91%. Це свідчить про збільшення ресурсного потенціалу підприємства та його здатність підтримувати виробничі процеси на вищому рівні.

Таблиця 3.4.- Структура та динаміка запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки*

№	Найменування показників	2021 р.		2022 р.		Частка у оборотних активах, %		Різниця в питомій вазі (2021-2022), %	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
		Сума, грн.	Питома вага, %	Сума, грн.	Питома вага, %	2021	2022			
1	Виробничі запаси	19 966	18,20	26 461	20,46	13,47	12,09	2,26	6 495	32,53
2	Незавершене виробництво	20 317	18,52	23 176	17,92	13,71	10,59	-0,60	2 859	14,07
3	Готова продукція	58 791	53,59	67 630	52,28	39,67	30,89	-1,31	8 839	15,03
4	Товари	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Поточні біологічні активи	10 634	9,69	12 086	9,34	7,18	5,52	-0,35	1 452	13,65
6	Всього	109708	100,00	129353	100,00	74,03	59,09	0	19 645	17,91

*сформовано автором на підставі джерела [39]

Водночас, відзначаються певні зміни у структурі запасів, які вказують на перерозподіл ресурсів у межах окремих категорій. Найбільш вагомим компонентом запасів залишаються готова продукція та виробничі запаси.

Готова продукція, хоча і продемонструвала абсолютне зростання на 8 839 тис. грн (15,03%), має зниження питомої ваги на 1,31%, що свідчить про відносне скорочення її значення в загальній структурі запасів.

Виробничі запаси, навпаки, зросли як у абсолютному вираженні на 6 495 тис. грн (32,53%), так і в питомій вазі на 2,26%, що підкреслює посилення ролі цієї категорії у забезпеченні безперервності виробництва. Незавершене виробництво також зросло на 2 859 тис. грн (14,07%), однак його питома вага зменшилася на 0,60%. Це може бути пов'язано із прискоренням циклу завершення виробничих процесів або ефективнішим використанням ресурсів.

Поточні біологічні активи зросли на 1 452тис. грн (13,65%), хоча їх частка у структурі запасів також дещо знизилася на 0,35%, що може відображати оптимізацію у використанні біологічних ресурсів.

Таким чином, загальна картина свідчить про зростання обсягів запасів підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» із певними структурними змінами. Ці зміни, зокрема збільшення виробничих запасів і готової продукції, підкреслюють підвищення ефективності управління ресурсами. Водночас зниження питомої ваги деяких категорій вимагає подальшого аналізу, щоб зрозуміти, чи пов'язане це зі змінами в стратегічному фокусі підприємства, чи з необхідністю коригування підходів до управління окремими запасами.

Структура запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки представлена на рисунках 3.7 та 3.8.

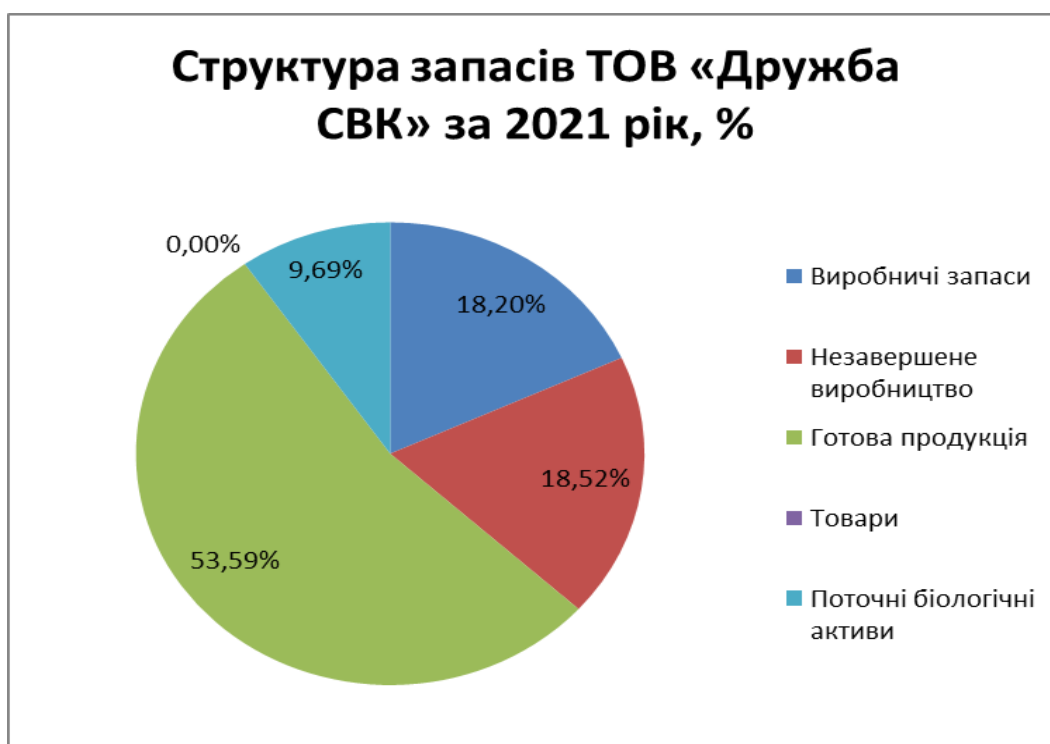

Рис. 3.7- Структура запасів ТОВ «Дружба СВК» за 2021 рік*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

З рисунку 3.7 можна зробити висновок про значне домінування готової продукції у загальній структурі запасів підприємства, яка становить 53,59%. Це свідчить про те, що підприємство має достатній рівень виробництва та

готове до реалізації продукції, але може стикатися з ризиком накопичення залишків, якщо обсяги реалізації не відповідатимуть виробничим планам.

Виробничі запаси (18,20%) і незавершене виробництво (18,52%) займають майже рівні частки, що відображає стабільний процес виробництва, де ресурси активно залучаються в роботу. Водночас питома вага поточних біологічних активів становить лише 9,69%, що пояснюється сезонністю сільськогосподарської діяльності.

Частка товарів у структурі запасів дорівнює 0%, що може свідчити про відсутність операцій з перепродажу чи інших непрямих активів у складі запасів.

Загалом структура запасів підприємства у 2021 році виглядає збалансованою, орієнтованою на виробництво та реалізацію готової продукції, що відповідає специфіці діяльності аграрного підприємства.

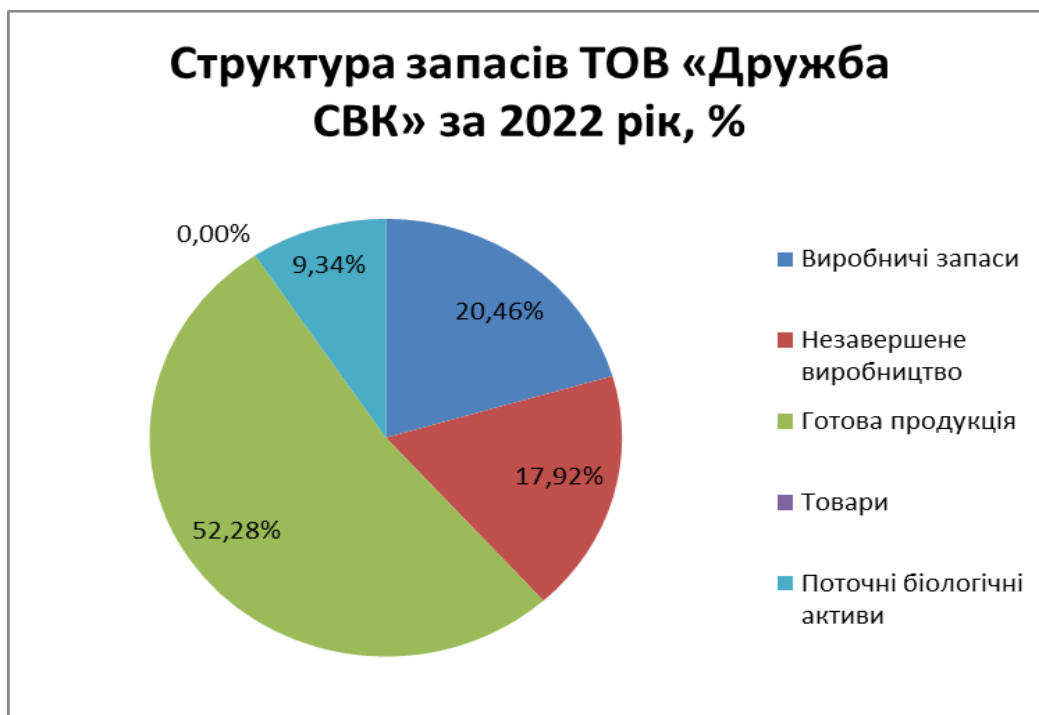

Рис. 3.8- Структура запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2022 рік*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

З рисунку 3.8 можна зробити висновок про значне домінування готової продукції у загальній структурі запасів підприємства, яка становить 52,28%. Це свідчить про те, що підприємство має достатній рівень виробництва та

готове до реалізації продукції, але може стикатися з ризиком накопичення залишків, якщо обсяги реалізації не відповідатимуть виробничим планам.

Виробничі запаси (20,46%) і незавершене виробництво (17,92%) займають майже рівні частки, що відображає стабільний процес виробництва, де ресурси активно залучаються в роботу.

Водночас питома вага поточних біологічних активів становить лише 9,34%, що пояснюється сезонністю сільськогосподарської діяльності.

Частка товарів у структурі запасів дорівнює 0%, що може свідчити про відсутність операцій з перепродажу чи інших непрямих активів у складі запасів.

Загалом структура запасів підприємства у 2022 році виглядає збалансованою, орієнтованою на виробництво та реалізацію готової продукції, що відповідає специфіці діяльності аграрного підприємства.

В цілому, відзначається підвищення вартості всіх видів запасів, що вказує на те, що у 2022 році забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами суттєво збільшилася в порівнянні з 2021 роком (рис. 3.9).

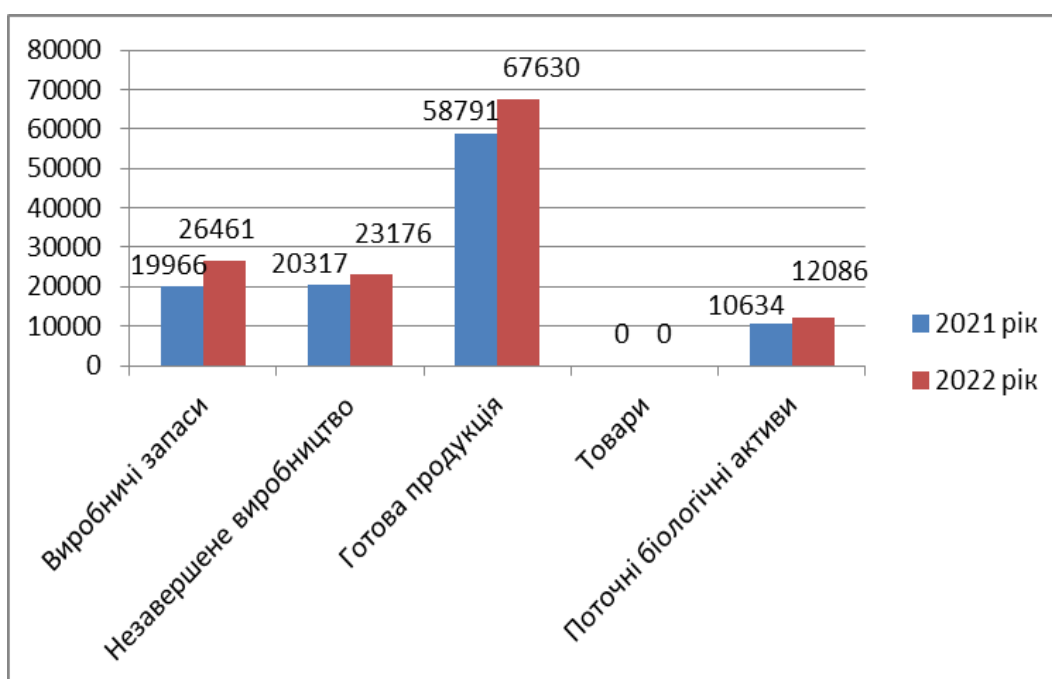

Рис. 3.9- Динаміка запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

Структура та динаміка виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки зображена у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5. - Структура та динаміка виробничих запасів за 2021-2022 роки*

№	Найменування показників	2021 р.		2022 р.		Частка у оборотних активах, %		Різниця в питомій вазі (2021-2022), %	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
		Сума, грн.	Питома вага, %	Сума, грн.	Питома вага, %	2021	2022			
1	Сировина і матеріали	40	0,20	24	0,09	0,03	0,01	-0,11	-16	-40,00
2	Паливо	1063	5,32	4650	17,57	0,72	2,12	12,25	3587	в 3,4 рази
3	Тара і тарні матеріали	94	0,47	291	1,10	0,06	0,13	0,63	197	в 2,1 раз
4	Будівельні матеріали	520	2,60	223	0,84	0,35	0,10	-1,76	-297	-57,12
5	Запасні частини	936	4,69	1216	4,60	0,63	0,56	-0,09	280	29,91
6	Матеріали сільськогосподарського призначення	16364	81,96	19622	74,15	11,04	8,96	-7,80	3258	19,91
7	Малоцінні та швидкозношувані предмети	949	4,75	435	1,64	0,64	0,20	-3,11	-514	-54,16
8	Всього	19966	100,00	26461	100,00	13,47	12,09	0,00	6495	32,53

*сформовано автором на підставі джерела [39]

З таблиці 3.5 видно, що аналіз структури та динаміки виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021–2022 роки демонструє значні зміни в абсолютних і відносних показниках окремих категорій запасів. Загальна сума виробничих запасів зросла на 6 495 тис. грн, що становить 32,53% порівняно з попереднім періодом. При цьому зберігся їхній значний вплив на забезпечення виробничої діяльності підприємства. Основним компонентом виробничих запасів залишаються матеріали сільськогосподарського призначення, які в обох періодах займають найбільшу питому вагу. Проте у 2022 році їх частка зменшилася на 7,80%, попри абсолютне зростання на 3

258тис. грн (19,91%). Це може свідчити про диверсифікацію виробничих ресурсів або зростання інших категорій запасів.

Значним приростом відзначилися витрати на паливо, які зросли у 3,4 рази (на 3 587тис. грн), а їх частка у структурі запасів збільшилася на 12,25%. Це підкреслює залежність підприємства від енергетичних ресурсів, що, ймовірно, викликано зростанням цін чи активізацією виробничих процесів.

Також, помітне збільшення припадає на категорію «Тара і тарні матеріали», яка зросла в 2,1 рази, хоча її частка у загальній структурі є незначною. Запасні частини зросли на 280тис. грн (29,91%), але їх частка у структурі зменшилася на 0,09%. Це свідчить про стабільний попит на ці ресурси без суттєвого впливу на загальний обсяг запасів. Натомість значне скорочення відбулося за категоріями «Сировина і матеріали» та «Будівельні матеріали». Обсяг сировини зменшився на 16тис. грн (-40,00%), а будівельних матеріалів – на 297тис. грн (-57,12%), що може бути пов'язано зі зменшенням обсягів капітального будівництва або оптимізацією закупівельної політики. Також суттєво знизилася категорія «Малоцінні та швидкозношувані предмети» – на 514тис. грн (-54,16%), що свідчить про зменшення витрат на ці ресурси.

Таким чином, динаміка виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» свідчить про значну зміну у їх структурі, що, ймовірно, пов'язано із внутрішніми стратегічними рішеннями підприємства та зовнішніми економічними умовами. Акцент на паливі та сільськогосподарських матеріалах підкреслює орієнтацію на підтримку основного виробництва, тоді як скорочення окремих категорій може свідчити про підвищення ефективності використання ресурсів.

Структура виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки представлена на рисунках 3.10 та 3.11.

Рис. 3.10. – Структура виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021 рік*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

З рисунку 3.10 можна зробити висновок про домінування матеріалів сільськогосподарського призначення, які становлять 81,96% від загального обсягу виробничих запасів. Це свідчить про специфіку діяльності підприємства, основною метою якого є аграрне виробництво, що потребує значного залучення відповідних матеріалів. Паливо займає друге місце за питомою вагою (5,32%), що також є важливим фактором для забезпечення роботи техніки та обладнання в сільському господарстві. Запасні частини становлять 4,69%, що вказує на необхідність підтримання в належному стані виробничих засобів. Частки інших категорій, таких як малоцінні та швидкозношувані предмети (4,75%), будівельні матеріали (2,60%), тара і тарні матеріали (0,47%), а також сировина і матеріали (0,20%), є незначними. Це може свідчити про те, що основні витрати підприємства спрямовані саме на підтримання ключових виробничих процесів, тоді як допоміжні матеріали

відіграють другорядну роль. Загалом структура виробничих запасів є типовою для аграрного підприємства, орієнтованого на активне використання матеріалів для вирощування і обробки сільськогосподарської продукції.

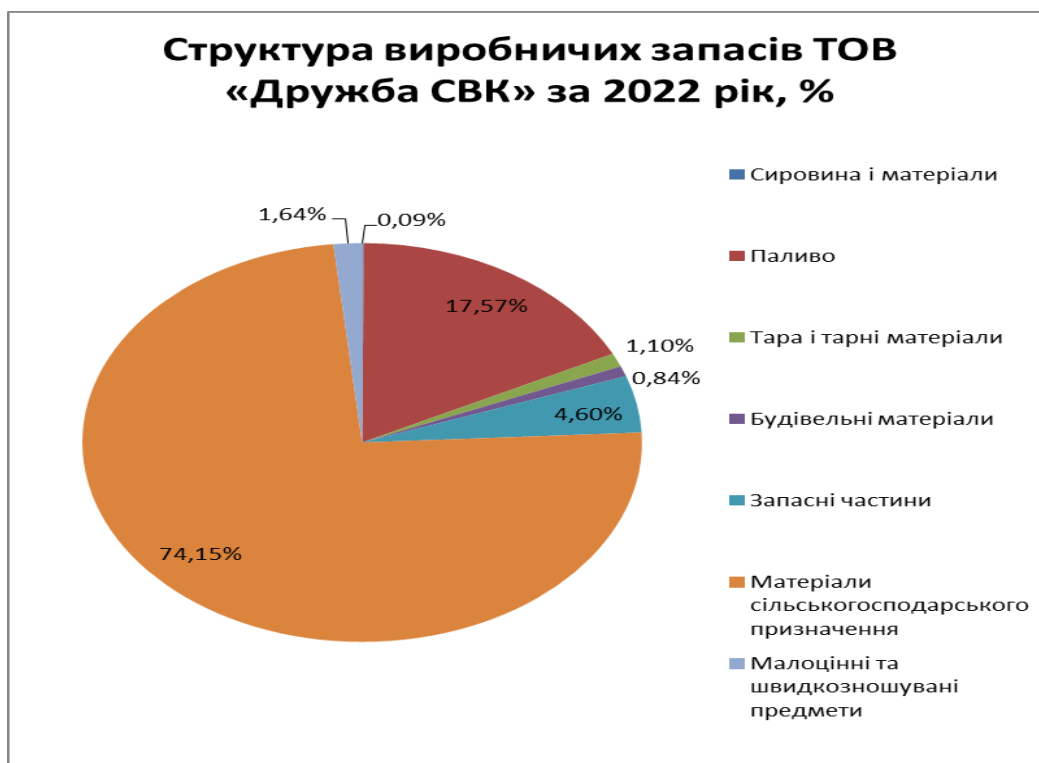

Рисунок 3.11. – Структура виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2022 рік*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

З рисунку 3.11 можна зробити висновок про домінування матеріалів сільськогосподарського призначення, які становлять 74,15% від загального обсягу виробничих запасів. Це свідчить про специфіку діяльності підприємства, основною метою якого є аграрне виробництво, що потребує значного залучення відповідних матеріалів. Паливо займає друге місце за питомою вагою (17,57%), що також є важливим фактором для забезпечення роботи техніки та обладнання в сільському господарстві. Запасні частини становлять 4,60%, що вказує на необхідність підтримання в належному стані виробничих засобів. Частки інших категорій, таких як малоцінні та швидкозношувані предмети (1,64%), будівельні матеріали (0,84%), тара і тарні матеріали (1,10%), а також сировина і матеріали (0,09%), є незначними.

Це може свідчити про те, що основні витрати підприємства спрямовані саме на підтримання ключових виробничих процесів, тоді як допоміжні матеріали відіграють другорядну роль. Загалом структура виробничих запасів є типовою для аграрного підприємства, орієнтованого на активне використання матеріалів для вирощування і обробки сільськогосподарської продукції.

Аналіз динаміки виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки дозволяє виділити декілька ключових змін, що представлені на рисунку 3.12.

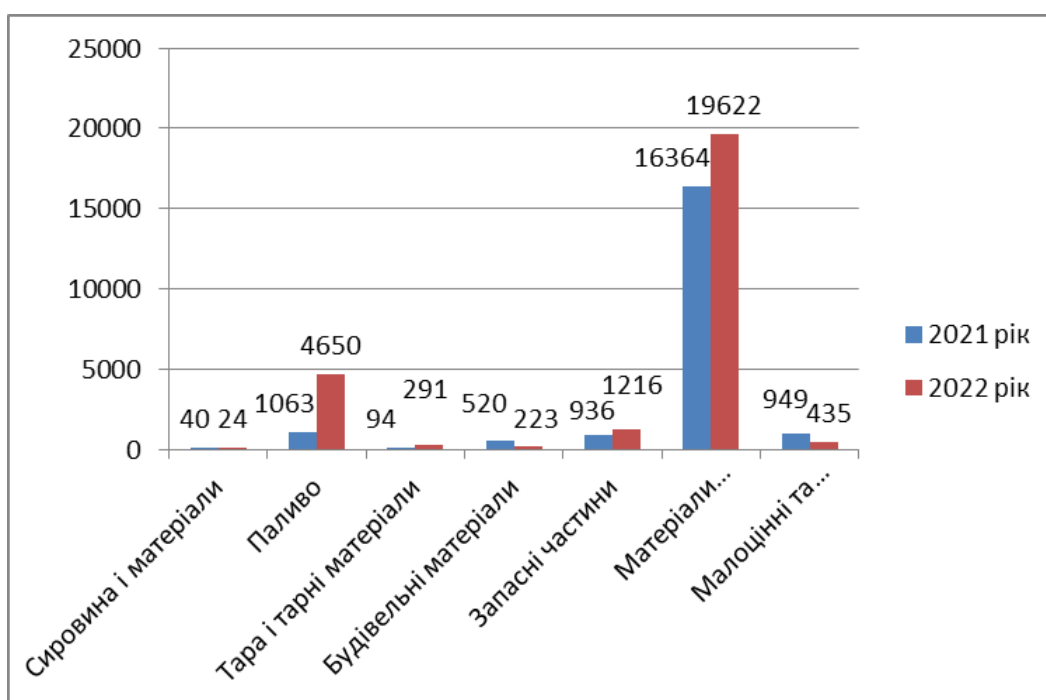

Рисунок 3.12.-Динаміка виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

З рисунку 3.12 видно, що найбільш значне зростання відбулося у категорії матеріалів сільськогосподарського призначення, обсяги яких збільшилися з 16 364 грн у 2021 році до 19 622 грн у 2022 році. Це підкреслює пріоритетність забезпечення аграрної діяльності підприємства і може бути пов'язане з розширенням виробництва або зростанням цін на дану категорію ресурсів.

Обсяги палива також значно зросли — з 1 063 грн у 2021 році до 4 650 грн у 2022 році, що свідчить про підвищення активності у використанні техніки, необхідної для сільськогосподарських робіт. Водночас частина категорій, таких як будівельні матеріали та малоцінні і швидкозношувані предмети, демонструє зниження обсягів. Будівельні матеріали зменшилися з 520 грн у 2021 році до 223 грн у 2022 році, а малоцінні та швидкозношувані предмети зменшилися майже вдвічі — з 949 грн до 435 грн, що може свідчити про оптимізацію витрат у цих напрямках.

Незначне зростання спостерігається в обсягах запасних частин — з 936 грн до 1 216 грн, що відповідає потребам у технічному обслуговуванні обладнання. У той же час обсяги тари та тарних матеріалів збільшилися з 94 грн до 291 грн, що може бути пов'язано зі змінами в пакувальних процесах.

Загалом, динаміка свідчить про активну адаптацію підприємства до змін ринку та виробничих умов, із фокусом на ключові ресурси для аграрної діяльності, зокрема матеріали сільськогосподарського призначення та паливо.

3.3. Аналіз ефективності використання запасів підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Аналіз ефективності використання запасів підприємства є важливою складовою управління ресурсами. Його мета полягає у визначенні оптимального рівня запасів, що забезпечує безперебійне функціонування підприємства, зменшення витрат та максимізацію прибутковості. Цей аналіз допомагає виявити недоліки в управлінні запасами та знайти шляхи їх усунення.

Основні цілі при проведенні аналізу в ТОВ «ДРУЖБА СВК»:

1. Аналіз дозволяє визначити структуру, обсяг та стан запасів на підприємстві. Це включає вивчення показників обіговості, рівня надлишкових запасів або дефіциту.

2. Ідентифікація зайвих витрат, пов'язаних із зберіганням, транспортуванням та обслуговуванням запасів. Важливим завданням є мінімізація витрат при збереженні ефективної операційної діяльності.

3. Аналіз дозволяє виявити причини низької обіговості та розробити заходи для її покращення. Це особливо важливо для уникнення застарівання матеріалів або продукції.

4. Визначення оптимального рівня запасів, який дозволить уникнути дефіциту, зупинок виробництва чи втрачених можливостей у продажах.

5. Аналіз дозволяє оцінити, наскільки ефективно використовуються існуючі запаси та чи відповідає їх рівень стратегічним цілям підприємства.

6. На основі результатів аналізу формуються пропозиції щодо удосконалення процесів закупівлі, зберігання та використання запасів.

Оборотність та ефективність використання виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» характеризується рядом взаємозалежних показників: коефіцієнтом оборотності товарно-матеріальних запасів, тривалістю одного обороту запасів, коефіцієнтом обігу виробничих запасів, тривалістю одного обороту виробничих запасів, коефіцієнтом обігу готової продукції та тривалістю одного обороту готової продукції.

Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів є одним із ключових показників, який використовується для оцінки ефективності управління запасами на підприємстві. Цей коефіцієнт показує, скільки разів за певний період (зазвичай за рік) запаси підприємства повністю використовувалися або реалізовувалися.

Він може бути розрахований за формулою:

$$K_{об} = \frac{ЧД}{\overline{ТМз}} \quad (3.1)$$

де ЧД - чистий дохід від реалізації продукції;

$\overline{ТМз}$ - середньорічна вартість товарно-матеріальних запасів.

Наступним показником, який характеризує ефективність використання запасів, є коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів. Цей

коефіцієнт показує, скільки разів за певний період (зазвичай за рік) запаси підприємства повністю використовувалися або реалізовувалися.

Тривалість одного обороту товарно-матеріальних запасів визначається за формулою:

$$T_{об} = \frac{\overline{ТМз}}{чД} \times Д \quad (3.2)$$

де Д - число днів в періоді, що аналізується.

Коефіцієнт обігу виробничих запасів показує, як швидко відбувається обіг цих запасів на підприємстві. Він визначає, скільки разів виробничі запаси повністю перетворюються на готову продукцію або реалізуються за певний час. Розрахунок здійснюється як відношення чистого доходу від продажу продукції за аналізований період до середньорічної вартості виробничих запасів за той же період.

Коефіцієнт обігу виробничих запасів розраховується за формулою:

$$K_{об} = \frac{чД}{\overline{Вз}} \quad (3.3)$$

де $\overline{Вз}$ – середньорічна вартість виробничих запасів.

Період одного обороту виробничих запасів показує середній час, необхідний для повного перетворення або продажу запасів на підприємстві. Це відображає процес від моменту закупівлі чи виробництва запасів до їх повного використання або реалізації, а також вказує на швидкість обертання запасів. Чим менший період одного обороту, тим швидше запаси стають готовою продукцією або реалізуються.

Період одного обороту виробничих запасів розраховується за формулою:

$$T_{об} = \frac{\overline{Вз}}{чД} \times Д \quad (3.4)$$

Використовуючи зазначені показники, проведемо оцінку ефективності використання запасів підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки в табл. 3.6.

Таблиця 3.6. - Аналіз ефективності використання запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки*

№	Показники	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
Вихідні дані:				
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) , тис. грн.	143 652	171 390	27 738
2	Середня річна вартість запасів, тис.грн.	92515	119530,5	27015,5
3	Середньорічна вартість виробничих запасів, тис. грн.	16658,5	23213,5	6555
Розрахунок:				
1	Коефіцієнт оборотності запасів	1,55	1,43	-0,12
2	Тривалість одного обороту запасів, днів	236	255	19
3	Коефіцієнт обігу виробничих запасів	8,62	7,38	-1,26
4	Період одного обороту виробничих запасів, днів	43	50	7

*сформовано автором на підставі джерела [39]

З таблиці 3.6 можна зробити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції зріс на 27 738 тис. грн (на 19,3%), що свідчить про зростання обсягів реалізації продукції або підвищення цінової політики. Водночас це вимагає ефективнішого управління запасами для забезпечення стабільного виробничого процесу.

Середня річна вартість запасів зросла на 27 015,5 тис. грн (29,2%), а вартість виробничих запасів збільшилася на 6 555 тис. грн (39,3%). Це може свідчити про посилення ресурсної бази підприємства, проте водночас вимагає оптимізації їхнього використання, щоб уникнути надмірного накопичення.

Коефіцієнт оборотності запасів зменшився з 1,55 у 2021 році до 1,43 у 2022 році, що є негативною тенденцією. Це свідчить про зниження швидкості реалізації запасів або їх використання у виробництві.

Тривалість одного обороту запасів зросла на 19 днів і склала 255 днів у 2022 році, що вказує на подовження часу перетворення запасів у грошові кошти.

Коефіцієнт обігу виробничих запасів також знизився з 8,62 до 7,38 (на 1,26 пункту), а період одного обороту виробничих запасів збільшився на 7

днів, досягнувши 50 днів. Це свідчить про менш ефективне використання виробничих запасів у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Динаміка показників ефективності використання виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведена на рисунках 3.13 та 3.14.

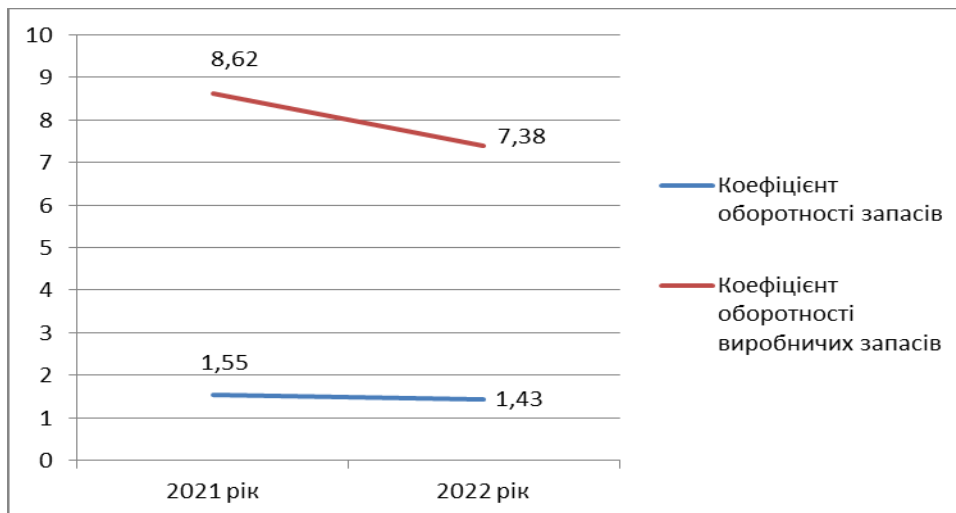

Рис. 3.13 – Динаміка коефіцієнтів оборотності товарно-матеріальних і виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

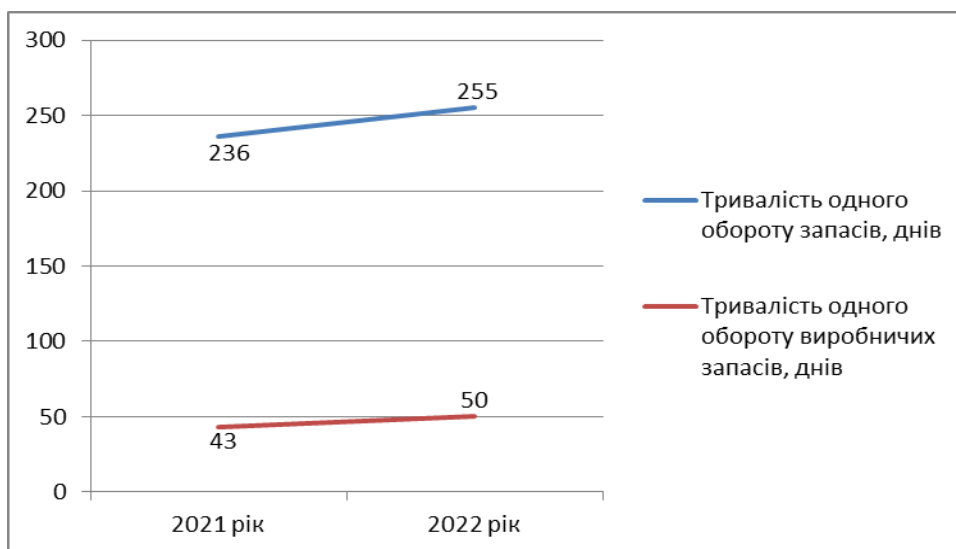

Рис. 3.14 – Динаміка показників тривалості обороту товарно-матеріальних запасів та виробничих запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки*

*сформовано автором на підставі джерела [39]

Незважаючи на зростання чистого доходу від реалізації, ефективність використання запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» у 2022 році знизилася.

Підприємству необхідно оптимізувати систему управління запасами, зменшити час їхнього обороту та підвищити швидкість реалізації. Це дозволить зменшити витрати на зберігання, підвищити ліквідність та забезпечити стабільність фінансових потоків.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі досліджено особливості організації бухгалтерського обліку в ТОВ «ДРУЖБА СВК», проведений аналіз динаміки, складу і структури запасів за 2021-2022 рр., аналіз ефективності їх використання на підприємстві:

1. Облік на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» організований за багатьма напрямками, серед яких оперативний, фінансовий, статистичний та податковий облік. Систематизація облікових процесів регламентується відповідними нормативними актами, зокрема Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Відділ бухгалтерії, очолюваний головним бухгалтером, виконує широкий спектр завдань, що включають контроль за дотриманням методологічних засад, організацію внутрішнього обліку, складання фінансової звітності, а також здійснення касових операцій і контроль за використанням ресурсів.

2. На підприємстві використовується програма BASбухгалтерія, а для спрощення розрахунків з банками, а також прискорення здійснюваних платежів, запроваджена система «клієнт – банк».

Для ефективного ведення обліку на підприємстві використовується автоматизована система та програмне забезпечення, зокрема MS Word і MS Excel, що сприяє поліпшенню якості роботи та оптимізації часу виконання завдань. Впровадження новітніх технологій і кваліфіковані спеціалісти

відділу бухгалтерії дозволяють значно підвищити ефективність облікових процесів і забезпечити їх відповідність сучасним вимогам.

3. Система обліку і контролю виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» побудована на детально продуманих і чітко структурованих процесах, що включають планування, надходження, зберігання, використання та списання матеріальних ресурсів. Комплексна система контролю сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів і досягненню стратегічних цілей підприємства, забезпечуючи високий рівень якості продукції та економічність використання ресурсів.

4. Аналіз динаміки, складу та структури запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки показує загальне зростання обсягу запасів на 19 645 тис. грн (17,91%), що свідчить про зміцнення ресурсного потенціалу підприємства. Зміни в структурі запасів демонструють важливі тенденції: найбільший приріст спостерігається у категорії виробничих запасів (32,53%), що підкреслює значущість цієї складової для забезпечення безперервного виробничого процесу. Водночас питома вага готової продукції знизилася на 1,31%, попри її абсолютне зростання на 8 839 тис. грн, що може свідчити про оптимізацію виробництва або зміни у стратегічних пріоритетах. Зменшення питомої ваги незавершеного виробництва (на 0,60%) і поточних біологічних активів (на 0,35%) також потребує подальшого аналізу, щоб оцінити вплив цих змін на фінансовий стан підприємства та ефективність його управління.

Зміни у складі та структурі запасів відображають не лише адаптацію підприємства до сезонних коливань, але й стратегічні кроки для підвищення ефективності управління ресурсами. Необхідно додатково проаналізувати, чи ці зміни відповідають довгостроковій стратегії підприємства, а також визначити, чи є потреба у коригуванні підходів до управління запасами, щоб запобігти потенційним ризикам накопичення надлишкових запасів та забезпечити оптимальний баланс між різними категоріями ресурсів.

5. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки показав змішані результати. Хоча чистий

дохід від реалізації продукції зріс на 19,3%, що свідчить про підвищення обсягів продажів або зміни в ціновій політиці, показники ефективності використання запасів продемонстрували негативну тенденцію. Зокрема, коефіцієнт оборотності запасів знизився з 1,55 у 2021 році до 1,43 у 2022 році, що свідчить про зниження швидкості їхнього використання. Тривалість одного обороту запасів зросла на 19 днів, досягнувши 255 днів, що свідчить про подовження часу перетворення запасів у грошові кошти. Аналогічна ситуація спостерігається і з виробничими запасами: коефіцієнт обігу знизився, а період одного обороту збільшився на 7 днів, досягнувши 50 днів.

Такі результати вказують на необхідність удосконалення процесу управління запасами, зокрема, оптимізації їх структури та використання. На нашу думку, підприємству слід спрямувати зусилля на зменшення часу обороту запасів і підвищення швидкості їхньої реалізації, що дозволить знизити витрати на зберігання, покращити ліквідність та забезпечити фінансову стабільність.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

При дослідженні питань організації і методики обліку запасів та аналізу ефективності їх використання в ТОВ «ДРУЖБА СВК» можна зробити наступні висновки:

1. У першому розділі розглядаються методологічні аспекти обліку запасів: теоретичні питання сутності та класифікації запасів підприємства відповідно до нормативних документів і законодавчих актів, сутність понять «запаси», особливості їх документального оформлення та фінансового обліку руку запасів, а також особливості управлінського обліку запасів на підприємстві.

Запаси підприємства є важливою складовою його активів, які суттєво впливають на фінансовий стан та результати господарської діяльності. Їх економічна сутність залежить від обраного підходу до визначення, проте основним змістом залишається трактування запасів як матеріальних ресурсів, що використовуються у виробничих процесах, під час надання послуг або для продажу. Визначення і класифікація запасів відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» дозволяє структурувати різні групи матеріальних активів, зокрема сировину, незавершене виробництво, готову продукцію, товари та інші ресурси.

Облік надходження запасів є ключовим аспектом управління ресурсами на підприємстві, оскільки він забезпечує контроль за їхнім рухом, прозорість фінансової звітності та раціональне використання активів. Правильна організація облікових процесів дозволяє точно визначати вартість запасів, відображати їх у відповідних регістрах, а також контролювати своєчасність і якість отриманих ресурсів. Точне відображення господарських операцій у бухгалтерських записах допомагає підприємству підтримувати належний рівень запасів і знижувати витрати.

Облік використання та вибуття запасів є складним і багатогранним процесом, який вимагає дотримання численних правил та методик.

Правильний облік використання та вибуття запасів забезпечує точність фінансових результатів підприємства, сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, а також дозволяє оптимізувати податкові зобов'язання. Вибір методів оцінки вибуття, оформлення документації та дотримання нормативно-правових вимог забезпечують прозорість та достовірність обліку запасів, що має ключове значення для ефективного управління ресурсами підприємства.

Інвентаризація запасів є невід'ємним елементом управління матеріальними ресурсами підприємства та забезпечення достовірності фінансової звітності. Різноманітність методів інвентаризації забезпечує її адаптацію до специфіки підприємства, а нормативна регламентація гарантує її проведення у встановлених випадках. Систематичне проведення інвентаризації дозволяє підприємству підвищити рівень контролю за матеріальними активами, запобігти можливим втратам через зловживання або помилки, а також оптимізувати використання ресурсів. Застосування відповідних документів та організація перевірки відповідно до нормативних вимог забезпечують точність і прозорість цього процесу. Інвентаризація запасів є не лише обліковим, але й управлінським інструментом, який сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо управління запасами.

Управлінський облік запасів є ключовим елементом системи управління підприємством, що забезпечує інформаційну підтримку для прийняття стратегічних та операційних рішень. Його основна мета полягає у забезпеченні раціонального використання матеріальних ресурсів, оптимізації витрат та підтриманні балансу між рівнем запасів і потребами виробництва. Відмінною рисою управлінського обліку є його гнучкість та орієнтованість на внутрішніх користувачів, що дозволяє оперативно адаптуватися до змін бізнес-середовища. Завдяки виконанню таких функцій, як інформаційна, контрольна, аналітична, прогнозна та планова, підприємство має змогу підвищувати ефективність управління запасами, запобігати надлишковим витратам, уникати дефіциту матеріалів та забезпечувати безперервність

виробничих процесів. Ефективне управління запасами включає планування оптимальних рівнів матеріалів, контроль за їх зберіганням та використанням, а також застосування аналітичних інструментів, таких як ABC- та XYZ-аналіз. Використання цих підходів допомагає підприємствам визначати пріоритетність управління різними категоріями запасів та прогнозувати потреби у матеріалах з урахуванням специфіки попиту. У підсумку, управлінський облік запасів є не лише інструментом контролю, а й важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства. Він сприяє зниженню фінансових ризиків, ефективному використанню ресурсів та досягненню стратегічних цілей.

2. У другому розділі роботи був проведений фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК». Так, була розглянута техніко-економічно характеристика підприємства, проведений аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, загальний аналіз фінансового стану підприємства та аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» свідчить про суттєве покращення його економічних показників у звітному році порівняно з попереднім. Зокрема, фінансовий результат до оподаткування збільшився на 19 023 тис. грн, або на 40,34%, що є наслідком зростання прибутку від реалізації продукції та ефективнішої операційної діяльності. Основним фактором збільшення результату від основної операційної діяльності стало зростання чистого доходу від реалізації продукції на 27 738 тис. грн (19,31%) при помірному збільшенні витрат. Зменшення витрат на збут також сприяло покращенню цього показника. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності в звітному році зріс у 6,6 разів, досягнувши 10 948 тис. грн, завдяки перетворенню збитку на прибуток від операційної курсової різниці. Водночас було зафіксоване зменшення прибутків від реалізації інших необоротних активів та інших операційних доходів.

Незважаючи на загальне покращення фінансових показників, збитки від фінансової та іншої діяльності негативно вплинули на загальний результат. Зокрема, збитки від фінансової діяльності збільшилися у 228,3 рази через значне зростання витрат на виплату процентів, а збитки від іншої діяльності зросли на 109,21% через збільшення витрат на списання необоротних активів.

Аналіз фінансового стану ТОВ «ДРУЖБА СВК», проведений на основі даних фінансової звітності (форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності»), показав позитивні тенденції в динаміці його діяльності. Загальний обсяг валюти балансу зріс як у попередньому, так і у звітному році. Зокрема, приріст валюти балансу на кінець попереднього року становив 14,75%, а на кінець звітного року – 29,94%. Таке зростання свідчить про розширення діяльності підприємства та активізацію його операційної діяльності.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності ТОВ «ДРУЖБА СВК» показує стабільний стан фінансів та ефективність його діяльності. Згідно з даними, підприємство демонструє абсолютну фінансову стійкість, оскільки власних оборотних коштів достатньо для покриття запасів. Збільшення власного капіталу та позитивна динаміка власних оборотних коштів свідчать про стабільність фінансового стану і незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнти автономії та співвідношення залучених і власних коштів знаходяться в межах нормативних значень, що підтверджує зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Зростання коефіцієнта маневреності власного капіталу та забезпечення оборотних активів власними коштами демонструє підвищення фінансової гнучкості підприємства. Оцінка ліквідності показує, що підприємство має змогу погасити свої короткострокові зобов'язання завдяки наявності ліквідних активів. Хоча баланс у звітному році не є абсолютно ліквідним, коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної

ліквідності перебувають у межах норми, що підтверджує його здатність покрити термінові фінансові зобов'язання.

Пропозиції покращення фінансових показників підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» включає наступні заходи:

1. Зниження собівартості - підприємству слід проаналізувати структуру витрат та знайти можливості для зниження собівартості реалізованої продукції, що може збільшити валовий та чистий прибуток.

2. Оптимізація адміністративних витрат - продовжити контроль за адміністративними витратами з метою їх подальшої оптимізації.

3. Ефективність збуту - переглянути стратегії збуту для забезпечення оптимального співвідношення витрат та результатів, зокрема, розглянути нові канали збуту або маркетингові стратегії.

4. Покращення оборотності активів - зменшити термін обороту оборотних активів шляхом впровадження більш ефективних методів управління запасами та дебіторською заборгованістю.

5. Підвищення ліквідності - продовжити заходи для покращення ліквідності підприємства, зокрема, збільшення частки найбільш ліквідних активів.

6. Інвестиції в основні засоби - розглянути можливості інвестування в модернізацію основних засобів для підвищення їх ефективності та продуктивності.

7. Підвищення рентабельності - зосередитися на підвищенні рентабельності всіх видів капіталу шляхом оптимізації витрат та підвищення ефективності використання ресурсів.

8. Фінансова стратегія - розробити довгострокову фінансову стратегію, спрямовану на збалансоване зростання, підвищення рентабельності та забезпечення фінансової стійкості підприємства.

3.Третій розділ присвячений аналізу ефективності використання запасів підприємства ТОВ «ДРУЖБА СВК» за даними 2021-2022 років. У цьому розділі проведено оцінку основних показників ефективності, таких як

коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів, тривалість одного обороту запасів, коефіцієнт обігу виробничих запасів і період одного обороту виробничих запасів. Виявлені зміни у фінансових показниках і динаміка обігу запасів свідчать про необхідність удосконалення системи управління запасами для зниження витрат і покращення економічних результатів.

Облік на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» організований за багатьма напрямками, серед яких оперативний, фінансовий, статистичний та податковий облік. Систематизація облікових процесів регламентується відповідними нормативними актами, зокрема Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Відділ бухгалтерії, очолюваний головним бухгалтером, виконує широкий спектр завдань, що включають контроль за дотриманням методологічних засад, організацію внутрішнього обліку, складання фінансової звітності, а також здійснення касових операцій і контроль за використанням ресурсів. На підприємстві використовується програма BAS бухгалтерія, а для спрощення розрахунків з банками, а також прискорення здійснюваних платежів, запроваджена система «клієнт – банк».

Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки показав змішані результати. Хоча чистий дохід від реалізації продукції зріс на 19,3%, що свідчить про підвищення обсягів продажів або зміни в ціновій політиці, показники ефективності використання запасів продемонстрували негативну тенденцію. Зокрема, коефіцієнт оборотності запасів знизився з 1,55 у 2021 році до 1,43 у 2022 році, що свідчить про зниження швидкості їхнього використання. Тривалість одного обороту запасів зросла на 19 днів, досягнувши 255 днів, що свідчить про подовження часу перетворення запасів у грошові кошти. Аналогічна ситуація спостерігається і з виробничими запасами: коефіцієнт обігу знизився, а період одного обороту збільшився на 7 днів, досягнувши 50 днів.

Такі результати вказують на необхідність удосконалення процесу управління запасами, зокрема, оптимізації їх структури та використання. На

нашу думку, підприємству слід спрямувати зусилля на зменшення часу обороту запасів і підвищення швидкості їхньої реалізації, що дозволить знизити витрати на зберігання, покращити ліквідність та забезпечити фінансову стабільність.

Для підвищення ефективності використання запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» та досягнення кращих фінансових та операційних результатів, підприємству необхідно впровадити ряд стратегічних та оперативних заходів. Це дозволить оптимізувати оборотність запасів, зменшити витрати на їх зберігання і утримання, а також підвищити загальну ефективність діяльності підприємства.

1. Оптимізація рівня запасів:

- підприємству ТОВ «ДРУЖБА СВК» слід провести аналіз необхідних обсягів запасів для кожної категорії товарно-матеріальних цінностей, враховуючи сезонні коливання попиту, тривалість постачання і потреби в виробництві. Важливо впровадити гнучку систему планування запасів, щоб зменшити їх надлишкові залишки без ризику дефіциту;

- застосування принципу «точно-вчасно» (JIT), коли запаси поповнюються тільки за потреби, дозволяє зменшити фінансові затрати на їх утримання, покращити обіговість та мінімізувати ризик застарівання.

2. Удосконалення процесу планування закупівель:

- впровадження автоматизованої системи управління запасами дозволить більш точно прогнозувати потреби в матеріалах та сировині, зменшити ймовірність надлишкових закупівель і своєчасно реагувати на зміни в попиті;

- налагодження більш тісних та надійних відносин з постачальниками для забезпечення своєчасних поставок з коротшими термінами доставки. У разі можливості, використання кількох постачальників для зниження залежності від одного джерела.

3. Вдосконалення управління виробничими запасами:

- оцінка запасів, які не використовуються у виробництві або мають довгий строк зберігання. Важливо знизити рівень таких запасів, адже вони можуть спричиняти додаткові витрати на зберігання та обробку;

- використання системи «перший прийшов - перший пішов» (FIFO), це дозволяє уникнути накопичення старих запасів, знижуючи ймовірність їх застарівання та зменшуючи витрати на утилізацію або зниження ціни.

4. Покращення управлінських процесів:

- регулярний моніторинг стану запасів за допомогою програмного забезпечення для управління ланцюгами поставок або ERP-систем дозволить своєчасно виявляти відхилення від плану, а також вживати необхідних заходів для коригування обсягів запасів;

- проведення навчань для співробітників, відповідальних за управління запасами, з метою підвищення їх професійного рівня та впровадження сучасних методів обліку й аналізу запасів;

- впровадження методу ABC-аналізу. Метод ABC-аналізу є одним із найпоширеніших інструментів управління запасами, що дозволяє компаніям оптимізувати свої ресурси, зосереджуючи увагу на найбільш цінних та важливих позиціях. Його основою є принцип Парето, або правило 80/20, яке стверджує, що 20% елементів часто відповідають за 80% результату. У випадку ABC-аналізу ця ідея трансформується у класифікацію запасів на три основні категорії - А, В і С - кожна з яких має різне значення для компанії залежно від її вартості або обсягу споживання. У харчовій промисловості, де значна частина продукції має короткий термін придатності, використання ABC-аналізу допомагає уникати зайвих запасів швидкопсувних продуктів та забезпечувати достатню наявність товарів, які користуються найбільшим попитом. Наприклад, підприємство може зосередитися на ретельному управлінні запасами категорії А, до якої можуть входити основні інгредієнти або найбільш цінні товари, що потребують особливих умов зберігання. Продукція категорії В може включати додаткові інгредієнти або допоміжні матеріали, необхідні для забезпечення безперебійного виробничого процесу,

а продукти категорії С можуть складати запаси довготривалого зберігання, які є менш критичними для щоденної діяльності;

- впровадження методу управління економічним розміром замовлення (EOQ). Метод управління економічним розміром замовлення (EOQ) був розроблений для розв'язання проблеми визначення оптимального розміру замовлення. Основою EOQ є баланс між двома основними типами витрат: витратами на зберігання запасів (витрати на утримання товарів на складі, охолодження, оренду складських приміщень) і витратами на замовлення (адміністративні витрати, пов'язані з кожною новою партією товару). Чим більше обсяг замовлення, тим менше частота замовлень, що знижує витрати на замовлення, але збільшує витрати на зберігання. EOQ дозволяє знайти оптимальну кількість товарів, яка мінімізує суму цих витрат. EOQ є важливим інструментом у галузях, де попит відносно стабільний, і зберігання товарів не потребує великих витрат або специфічних умов. Наприклад, у харчовій промисловості EOQ може допомогти визначити оптимальний обсяг замовлення для базових інгредієнтів, які не мають короткого терміну придатності, як-от цукор, борошно або інші продукти, що можуть зберігатися тривалий час.

5. Оптимізація складських операцій:

- перегляд організації складських приміщень та оптимізація їхнього використання дозволить зменшити витрати на утримання запасів, а також поліпшити швидкість обробки та видачі товарів;

- впровадження автоматичних систем для обліку запасів, зокрема штрих-кодів або RFID-технологій, дозволить значно зменшити час на пошук товарів і мінімізувати помилки при обліку.

6. Аналіз і прогнозування попиту:

- важливо використовувати аналітичні методи та програмне забезпечення для точного прогнозування попиту на продукцію. Застосування моделей прогнозування, що враховують сезонні коливання, економічні та

ринкові фактори, дозволить знизити ймовірність утворення надлишкових запасів;

- вивчення змін у попиті на товари та матеріали, що дозволить зменшити залишки в непопулярних категоріях запасів і сконцентрувати ресурси на більш актуальних позиціях.

7. Удосконалення фінансового планування:

- оптимізація кількості запасів дозволить зменшити витрати на їх зберігання, а також мінімізувати ризики, пов'язані з пошкодженням або застаріванням товарно-матеріальних цінностей;

- включення фінансових показників в управління запасами, таких як маржинальний прибуток, допоможе оцінити ефективність використання коштів для закупівлі запасів та зберігання їх на складі.

8. Використання технологій для покращення ефективності:

- впровадження нових технологій, таких як автоматизовані складські системи, дронів для інвентаризації, або використання великих даних (Big Data) для аналізу руху запасів, дозволить знизити витрати та підвищити швидкість операцій;

- інвестиції в автоматизацію складів і транспортних систем підприємства дозволять скоротити час обробки товарів і підвищити точність обліку запасів.

9. Оптимізація ланцюга поставок:

- важливо налагодити більш тісну співпрацю з постачальниками, що дасть можливість отримувати знижки на обсяги закупівель та знижувати витрати на доставку;

- впровадження системи планування і управління ланцюгом постачання з метою мінімізації витрат на доставку, зберігання та обробку запасів, забезпечить своєчасне надходження матеріалів для виробництва.

10. Використання стратегій для зниження ризиків:

- залучення різних постачальників і використання альтернативних матеріалів або компонентів допоможе знизити залежність від одного джерела і зменшити ризики, пов'язані з порушеннями в ланцюзі постачання;

- використання фінансових інструментів для мінімізації ризиків, пов'язаних з перебоями в постачаннях або дефіцитом матеріалів, дозволить захистити підприємство від непередбачуваних втрат.

Для досягнення ефективного використання запасів ТОВ «ДРУЖБА СВК» необхідно впроваджувати комплексний підхід, що поєднує оптимізацію закупівель, складування, логістики та фінансового управління. Важливо орієнтуватися на найкращі практики та інноваційні рішення, які дозволяють значно знизити витрати та підвищити ефективність операцій підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (із змінами і доповненнями), від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 10.09.2024 р.).

2. Національне положення «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>. (дата звернення: 12.09.2024 р.).

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 лютого 2013 р., із змінами і доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE22868.html (дата звернення: 05.10.2024 р.).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>. (дата звернення: 16.10.2024 р.).

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://tax-ifs.com.ua/standarts/unas/plan291>. (дата звернення: 16.10.2024 р.).

6. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010. Верховна Рада України Законодавство України: веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D1%81#w1_20. (дата звернення: 16.10.2024 р.).

7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України N 996-XIV від 16 липня 1999 р. станом на 03 липня 2018р. / Верховна Рада України. Законодавство України: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 18.10.2024 р.).

8. Антонюк О. П., Ступницька Т. М., Купріна Н. М. Економічний аналіз: практикум : навч. посіб. / Одес. нац. акад. харч. технологій. 3-тє вид., стер. Львів : Магнолія-2006, 2015. 326 с.

9. Аудит: підручник / за ред. Давидова Г. М. К.: Знання, 2004. 511 с.

10. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник / за ред. Ткаченко Н. М. К.: Алерта, 2006. 1080 с.

11. Василенко В. О., Ткаченко І. Т. Виробничий (операційний) менеджмент. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 532 с.

12. Виробнича логістика. Навч. посіб. / О. В. Посилкіна, Р. В. Сагайдак-Нікітюк, О. В. Доровський, Г. В. Кубасова. Х.: НФаУ, 2015. 364 с.

13. Данилюк Ю. Ю. Запаси підприємств: економічна сутність та класифікація. Студентський вісник НУВГП. 2018. С. 103-106.

14. Живко З. Б. Словник сучасних економічних термінів. Львів: Край, 2007. 384 с.

15. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2004. 568 с.

16. Купріна Н. М., Рудюк І. КУПРІНА, Н. М.; РУДЮК, І. Розвиток управлінського обліку: історичний та практичний аспект. Економіка харчової промисловості, 2018. 10, Вип. 1. С. 87-95.

17. Купріна Н.М., Ступницька Т.М., Баранюк Х.О., Величко О.М. Оборотні активи в системі управління підприємства: сучасні аспекти обліку, аналізу та аудиту // Економіка харчової промисловості. 2021. Т. 13, вип. 2. С. 50-57.

18. Логістичне управління: підручник / за ред. Крикавського Є. В., Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2016. 684 с.

19.Максименко І. Я. Внутрішній аудит: підвищення ефективності роботи та забезпечення прибутковості підприємства. Сталій розвиток економіки. 2013. № 1. С. 294-296.

20.Максименко І. Я., Іванченко А. Г. Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7266>. (дата звернення: 16.11.2024 р.).

21.Максименко І. Я., Максименко Ю. О. Інвентаризація запасів як метод контролю в управлінні діяльністю підприємства. In: The 11th International scientific and practical conference “Eurasian scientific congress”(November 1-3, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2020. 613 p. 2020. p. 538.

22.Науково-методичні засади оцінки бізнесу в умовах Євроінтеграції: монографія / за заг.ред. д.е.н., проф. В.В. Немченко. Одеса: вид-во Іванченка І.С., 2019. 214 с. (Ступницька Т.М., Приймак В.О. Класичний фінансовий аналіз (аналіз коефіцієнтів) в системі оцінки бізнесу, с. 38-51).

23.Науково-методичні засади оцінки бізнесу в умовах Євроінтеграції: монографія / за заг.ред. д.е.н., проф. В.В. Немченко. Одеса: вид-во Іванченка І.С., 2019. 214 с. (Ступницька Т.М., Ощепков О.П., Магденко С.О., Приймак В.О. Практичне застосування аспектів фінансового аналізу для оцінки бізнесу на прикладі м'ясопереробних підприємств, с. 67-76).

24.Нашкерська Г. В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник К. : Центр навчальної літератури, 2004. 464 с.

25.Обліково-аналітичне забезпечення в умовах управління фінансово-економічною безпекою підприємства: монографія / за заг. ред. д.е.н. В.В.Немченка. Одеса, Фенікс. 2015. 360 с. (Ступницька Т.М. Фінансовий аналіз з огляду на ймовірність банкрутства підприємства, с.105-112).

26.Осадчий М.Л. Інноваційні методи обліку запасів та їх вплив на результативність підприємств харчової промисловості. Наукові горизонти XXI століття: Мультидисциплінарні дослідження: матеріали Міжнародної

наукової конференції, 16-17 травня 2024 р. Ужгород: УкрІНТЕІ, 2024. С. 376-381.

27.Осадчий М.Л. Інноваційні технології в агробізнесі: як цифровізація змінює процеси управління запасами підприємства. Поліські наукові читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 27-29 листопада 2024р. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2024. С. 279-283.

28.Осадчий М.Л. Реінжиніринг бізнес-процесів транспортних підприємств як елемент забезпечення ефективності функціонування підприємств харчової промисловості. Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді: матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 17-18 квітня 2024р. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2024. С. 297-301.

29.Осадчий М.Л. Управлінський облік запасів як інструмент підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств регіону. Глухівські наукові читання – 2024. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук: матеріали XIV Міжнародної інтернет-конференції, 10-12 грудня 2024р.

30.Сонько В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. Тернопіль: Астон, 2016. 496 с.

31.Ступницька Т.М., Антонюк О.П. Роль фінансового аналізу в оцінці бізнесу підприємства // Збірник тез доповідей 79 наукової конференції викладачів академії. / Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса, 2019. С. 342-374.

32.Ступницька Т.М., Пчелянська Г.Б. Аспекти фінансового аналізу в сучасних умовах: оцінка фінансової стійкості та ймовірності банкрутства // Збірник тез доповідей 80 наукової конференції викладачів академії. 2020. С. 406-408.

33.Федак Л.М. Запаси підприємств: сутність та класифікація. Вісник хмельницького національного університету. 2012, (1). С. 157-162. URL: <https://is.gd/caV6XE> (дата звернення: 16.11.2024 р.).

34.Фінансовий аналіз : навчальний посібник. І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. С. 156.

35.Фінансовий аналіз та звітність: навчальний посібник. Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. Вінниця: ВНТУ, 2011. С. 281.

36.Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань «Управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання, у 2-част., частина I / Укл. к.е.н., доцент Т.М.Ступницька. Одеса: ОНТУ, 2022. 57с.

37. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань «Управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання, у 2-част., частина II / Укл. к.е.н., доцент Т.М.Ступницька. Одеса: ОНТУ, 2022. 76с.

38. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит» денної та заочної форми навчання / Укл. канд. екон. наук, доцент Т.М. Ступницька, канд. екон. наук, доцент О.П. Антонюк, доктор екон. наук, професор Н.М. Купріна. Одеса: ОНТУ, 2023. 43 с.

39. YouControl – сервіс перевірки контрагентів: веб-сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_/details/42885180/. (дата звернення: 16.11.2024 р.).

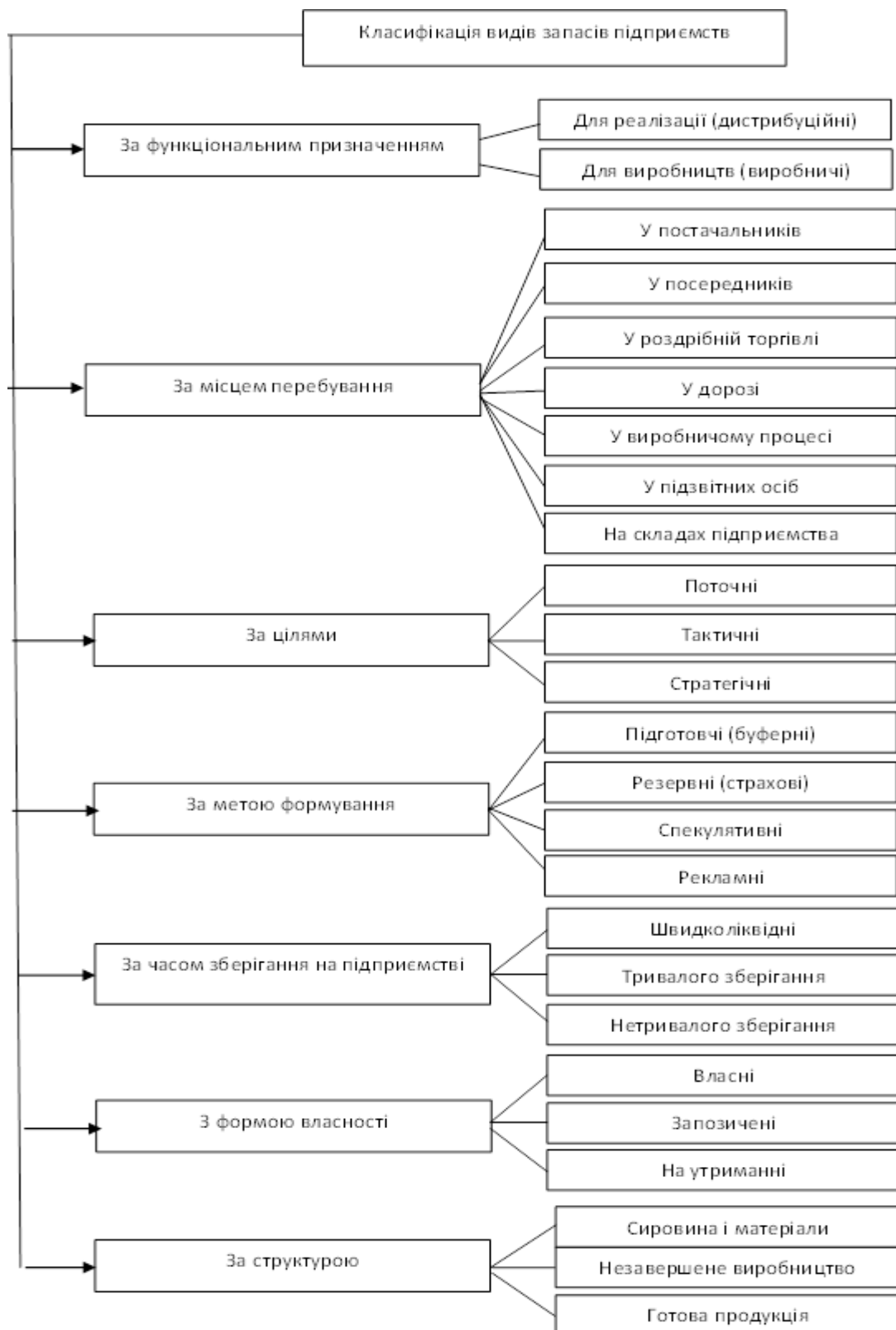

Рисунок А1 - Класифікація видів запасів підприємств

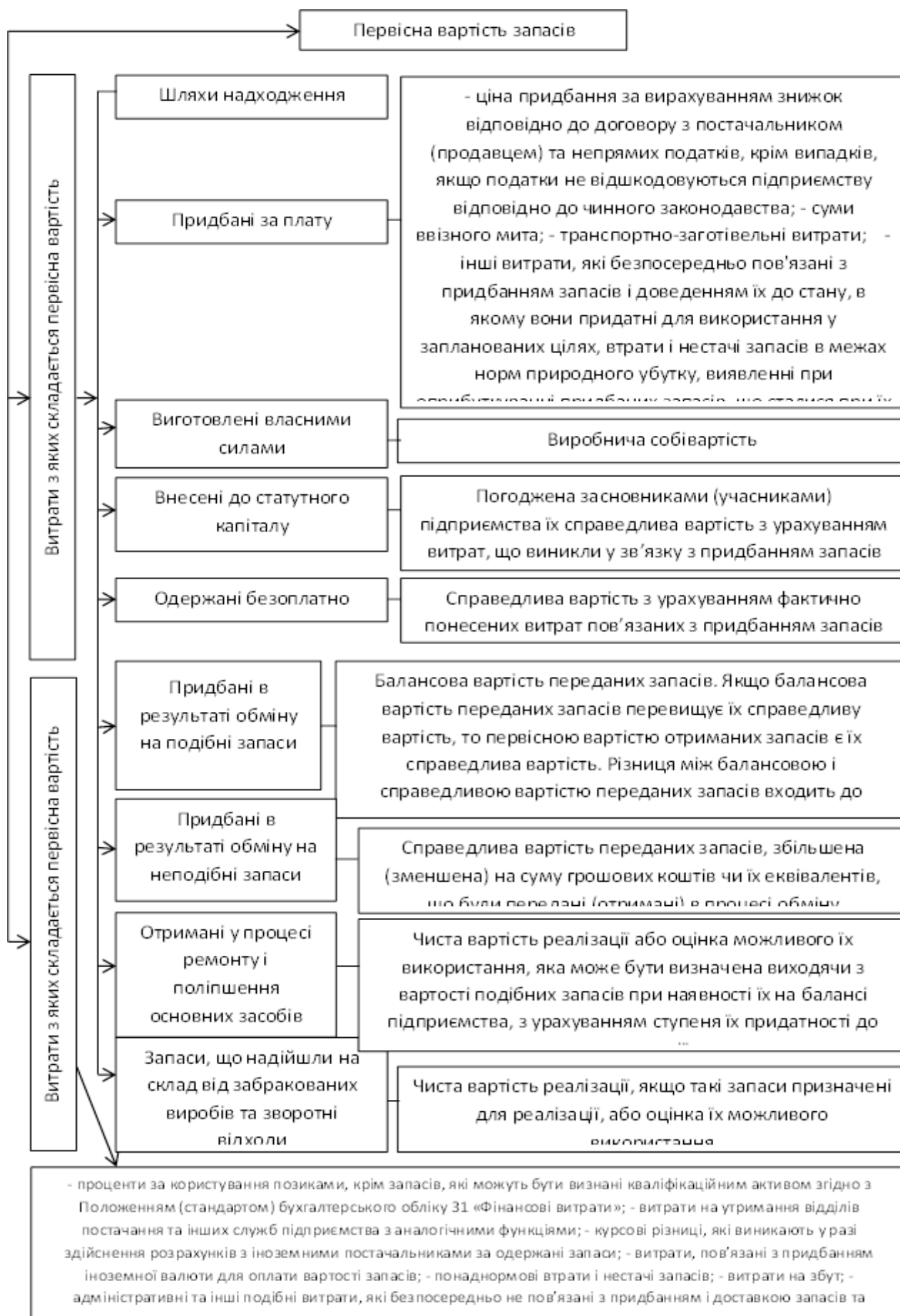

Рисунок Б1 - Первісна вартість запасів

Таблиця В1 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Дивіденди	-	х	-	-	-	х	-	-	-	-
2. Проценти	х	0	0	0	х	1023	-1023	150	-1023	0
3. Фінансова оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Інші фінансові доходи і витрати	221	218	3	100	341	0	341	-50	338	В 112,7 раз
Всього фінансовий результат від фінансової діяльності	221	218	3	100	341	1023	-682	100	-685	-в 228,3 рази

* розраховано автором на підставі джерела [25]

Додаток В

Таблиця В2 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	x	76	-76	100	x	159	-159	100	-83	109,21
7. Інші доходи і витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	0	76	-76	100	0	159	-159	100	-83	109,21

* розраховано автором на підставі джерела [25]

ДОДАТОК І

Апробація результатів наукового дослідження кваліфікаційної роботи на науковому колоквіумі «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки»

Витяг

з протоколу № 6
засідання кафедри обліку та аудиту
від 28 листопада 2024 р.

Голова засідання кафедри: завідувач кафедри обліку та аудиту проф. Немченко В.В.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: проф. Купріна Н.М., проф., Мельник Ю.М., доценти: Антонюк О.П., Ощепков О.П., Ступницька Т.М., Тарасова О.В., Васьковська К.О., Баранюк Х.О., ас. Гребейникова Н.А.

СЛУХАЛИ: Про результати наукового колоквіуму «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки», який проводився 28 листопада 2024 року о 11.00 в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри Обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки» з напряму наукової школи кафедри Обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», який проводився 28.11.2024 р.

2. Надати апробацію наукових досліджень докторанту, аспірантам, а також здобувачам вищої освіти СВО «Магістр» та СВО «Бакалавр» в рамках дослідження за темами КРМ і КРБ, що виконуються відповідно до затверджених тем на підставі наказів ОНТУ, та які підготували доповіді та виступали на науковому колоквіумі 28.11.2024 р., а саме:

2.16. Здобувачу СВО «Магістр», спец. 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» Осадчому М.Л., тема доповіді: «Особливості аналізу ефективності використання запасів в ТОВ «ДРУЖБА СВК»».

Зав. кафедри
обліку та аудиту

/ПІДПИСАНО/

Валерій НЕМЧЕНКО

Секретар

/ПІДПИСАНО/

Людмила ГОЛОВАЧЕНКО